

A szovjet hadsereg Magyarországon (1944–1991)

Van hazánk történetének egy csaknem fél évszázados korszaka, amelyet nem lehetséges értékelni annak a ténynek a tudomásulvétele nélkül, hogy Magyarország területén jelentős erőt képviselő szovjet katonai egységek tartózkodtak.

A Vörös Hadsereg egy megtámadott és hadviselő ország fegyveres erejeként, harcolva érkezett magyar területre, majd hosszú és véres csatákban elfoglalta az országot. A második világháború magyarországi története, valamikor 1945 áprilisában, katonai megszállással zárult.

A felszabadítás, megszabadulás, megszállás vita a világháború befejezése után több mint hatvan évvel bontakozott ki, és jelenleg is tart. Ebben a kérdésben a történészek is nehezen jutnak egyezsége.¹ A Szovjetunió, amelyik 1939-ben még nem idegenkedett a fasisztákkal kötött paktumtól, a német támadás után a demokratikus nemzetek antifasiszta szövetségeseiként a győztesek oldalán kényszerítette feltétel nélküli megadásra a tengelyhatalmakat és az oldalukon harcoló Magyarországot.

Az 1947-es párizsi békeszerződésig tartó szovjet megszállás feltételeit a Moszkvában, 1945. január 20-án kötött, a szövetséges hatalmak és Magyarország közötti fegyverszüneti egyezmény tartalmazta. Az egyezmény főbb rendelkezései a következők voltak: „Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányja – beismervé azt a tényt, hogy Magyarország a Szövetséges Szocialista Szovjet Köztársaságok, az Egyesült Királyság, az Amerikai Egyesült Államok és a többi Egyesült Nemzet ellen viselt háborút elvesztette – elfogadja a fent említett Három Hatalom Kormányainak fegyverszüneti feltételeit, melyeket azok, úgy a maguk, mint a Magyarországgal háborús viszonyban levő Egyesült Nemzetek nevében közöltek. A fent ismertetett alapján, egyrésztől a szövetséges (szovjet) Főparancsnokság képviselője Vorosilov K. E. a Szovjetunió marsallja, aki a Magyarországgal háborús viszonyban levő összes Egyesült Nemzetek nevében eljáró Szovjetunió, Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok kormányaitól megfelelő meghatalmazást nyert – másrésztől Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányának megfelelő meghatalmazással rendelkező képviselői: Gyöngyösi János külügyminiszter úr, Vörös János vezérezredes, honvédelmi miniszter úr és Balogh István miniszterelnökségi államtitkár úr aláírták a következő feltételeket:

¹ Lásd erről, egyebek mellett, a Kossuth Klubban, 2008. április 4-én rendezett konferencia anyagát: http://attac.zpok.hu/cikk.php3?id_article=1006

1. a) Magyarország megszüntette a Szovjetunió és a többi Egyesült Nemzet – közte a Csehszlovákia – ellen viselt háborút, Németországgal fennállott minden viszonyát megszakította és hadat üzent Németországnak [...]

3. Magyarország kormánya és Hadsereg-főparancsnoksága biztosítja a szovjet csapatok és más szövetséges csapatok számára a szabad mozgási lehetőséget magyar területen, bármilyen irányban, ha ezt a szövetséges (szovjet) Főparancsnokság véleménye szerint a katonai helyzet megkívánja; emellett Magyarország kormánya és Főparancsnoksága a csapatszállításokat minden rendelkezésére álló közlekedési eszközzel, a saját költségére fogja elősegíteni, szárazon, vízen és levegőben [...]

13. Magyarország kormánya kötelezi magát, hogy magyar területen, az Egyesült Nemzetek és azok polgárainak összes törvényes jogait és érdekeit illetően, a háború előtti helyzetet állítja vissza és teljes épségben visszaszolgáltatja azok tulajdonát.

14. Magyarország közre fog működni a háborús bűncelekményekkel vádolt személyek letartóztatásában, az érdekelt kormányoknak való kiszolgáltatásában és az ítélkezésben e személyek felett.

15. Magyarország kormánya kötelezi magát, hogy haladéktalanul feloszlatja a magyar területen lévő összes hitlerbarát vagy más fasiszta politikai, katonai és katonai jellegű szervezeteket, valamint az egyéb olyan szervezeteket, amelyek az Egyesült Nemzetekkel szemben ellenséges propagandát folytatnak, és a jövőben nem tűri meg ilyen szervezetek fennállását.

16. Időszakos vagy egyéb irodalmi termékek kiadása, behozatala és terjesztése Magyarországon, színielőadások rendezése, mozgóképek bemutatása, a rádióállomások, a posta, a távíró, a távbeszélő működése, a Szövetséges (Szovjet) Főparancsnoksággal való megegyezés alapján történik. (Lásd a 16. pontra vonatkozó függelékét.)

17. A magyar polgári közigazgatás visszaállítatik Magyarországnak mindazon területén, amely az arcvonaltól nem kevesebb, mint 50–100 kilométerre (a helyi viszonyoktól függően) fekszik, emellett a magyar közigazgatási szervek kötelezik magukat, hogy a béke és a közbiztonság helyreállítása érdekében végrehajtják a Szövetséges (Szovjet) Főparancsnokság vagy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság instrukcióit és utasításait, amelyeket a jelen fegyverszüneti feltételek teljesítésének biztosítása céljából adnak ki.

18. A fegyverszünet egész időtartamára Szövetséges Ellenőrző Bizottságot létesítenek Magyarországon, amely szabályozni és ellenőrizni fogja a fegyverszüneti feltételek végrehajtását, a Szövetséges (Szovjet) Főparancsnokság képviselőjének elnöksége alatt és az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok képviselőinek részvételével.

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság a fegyverszünet hatályba lépésétől a Németország ellen folytatott hadműveletek befejezéséig terjedő időben, a Szövetséges

(Szovjet) Főparancsnokság fővezetése alatt fog állani. (Lásd a 18. pontra vonatkozó függeléket.)

19. A bécsi döntőbíróóság 1938. november 2-án kelt határozatait, és az 1940. augusztus 30-iki Bécsi döntés ezennel érvénytelennek nyilvánítatnak.

20. A jelen feltételek, aláírásuk pillanatában hatályba lépnek.

Kiállított Moszkvában 1945. január 20-án, egy példányban, orosz, angol és magyar nyelven, amelyet megőrzésre a Szövetséges Szocialista Szovjet Köztársaságok kormányának adnak át, megjegyezve, hogy az orosz és angol szöveg tekintetik autentikusnak.

Jelen egyezmény hitelesített másolatát mellékleteivel a Szövetséges Szocialista Szovjet Köztársaságok kormánya át fogja adni mindazoknak a kormányoknak, amelyek nevében ez az egyezmény aláíratik.

A Szövetséges Szocialista Szovjet Köztársaságok, az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok Kormányainak meghatalmazásából: K. Vorosilov

Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányának meghatalmazásából: Gyöngyösi János, Vörös János, Balogh István²

Az 1947. február 22-én aláírt párizsi békeszerződés 22. cikkelye a következőket tartalmazta: „A jelen Szerződés életbelépését követően minden szövetséges fegyveres erőt 90 napon belül Magyarországról vissza kell vonni, mindazonáltal a Szovjetunió fennmarad a joga magyar területen oly fegyveres erő tartására, amelyre szüksége lehet ahhoz, hogy a szovjet hadseregnek az ausztriai szovjet megszállási övezettel való közlekedési vonalait fenntartsa.”

A szovjet csapatok magyarországi állomásoztatására a Varsói Szerződés 1955. május 14-i létrejötte önmagában nem adott felhatalmazást, minthogy ahhoz szükség lett volna a két ország közötti külön megállapodásra. Ilyen egyezmény született 1957. május 27-én, amelyet azután a szovjet csapatok ideiglenes magyarországi állomásozásáról szóló 1957. évi 54. törvényerejű rendelet hirdetet ki. Ebből okszerűen következik az a történelmi értékelés, miszerint a szovjet erők 1956. október 23-tól kezdődő katonai beavatkozása, a magyar forradalom fegyveres leverése a nemzetközi jog értelmezésében sem fogható fel másnak, mint súlyos jogtiprásnak, katonai agressziónak, hadüzenet nélküli háborúnak.

A nemzetközi jog szempontjain túlmutató általánosabb következtetés az, miszerint hazánkban sem a kommunista hatalomátvétel, sem pedig az 1956-os szabad-

² Romsics Ignác [szerk.]: Magyar Történelmi Szöveggyűjtemény 1914–1999. Osis Kiadó, Budapest, 2000, I. kötet, 378–383. o.

ságharc leverése nem volt elképzelhető külső katonai erő jelenléte, majd pedig bevetése nélkül. 1968 tanulsága még riasztóbb. A szovjet típusú rendszer megreformálhatatlannak bizonyult, emberarcú változat nem létezik. A prágai tavasz elpusztítása betetőzte azt a kiábrándulást, amelyet az okozott, hogy „Európa megismerte a Vörös Hadsereget és a Vörös Hadsereg megismerte Európát”. Ennek az „ismerkedésnek” egyik reakciója a nyugati államoknak az emberi jogokra és a demokráciára épülő szövetsége lett, amelynek napjainkban az unió a törvényes örököse, a másik következménye pedig a szovjet tömb lassú eróziója, amely 1989-ben már visszafordíthatatlanná vált.

A Szovjetunió politikájában a nyolcvanas évek második felében bekövetkező változások logikus folyománya volt az amerikai és a szovjet elnök 1989-es máltai találkozója, ahol Gorbacsov arra tett ígéretet, hogy a Szovjetunió nem fogja akadályozni az európai csatlós államaiban a demokratikus átalakulást. A kétpólusú világ felbomlásának számunkra oly fontos részleteként 1990. március 10-én Moszkvában Horn Gyula és Eduard Sevardnadze aláírta a szovjet csapatok Magyarországról történő kivonásának egyezményét.

„A Szovjetunió az alábbi főbb kötelekeket vonta ki: két lövészhadosztály, két rakétadandár, 2 légyédelmi dandár, egy műszaki ezred, két vadászrepülő hadosztály, két harci helikopterezred, intézetek, kórházak, törzsek, parancsnokságok stb. Összesen 27 146 db technikai eszközt szállítottak el, amelyből 21 726 db kerek jármű, 2269 db lánctalpas jármű, 196 db rakéta (Scud-B ill. Frog) 860 db harckocsi, 1473 db harcjármű és 622 db tüzérségi eszköz volt.

A Varsói Szerződés megszüntetését az egykori szocialista országok vezetőinek 1991. február 25-én Budapesten és 1991. július 1-jén Prágában megtartott tanácskozásai és azok tárgyában elfogadott jegyzőkönyvek tették lehetővé.”³

Mi történt azonban az 1956 és 1991 között eltelt harmincöt évben, milyenek voltak az „ideiglenes” katonai jelenlét hétköznapijai? Ez csaknem egy emberöltő, amely alatt sok százezer szovjet polgár fordult meg Magyarországon kényszerből, egyenruhába bújva, garnizonokba zárva, anélkül hogy lehetőségük lett volna megismerkedni egy idegen ország népével, kultúrájával. A megszállás mindenki számára természetellenes állapot, azoknak is, akik gyakorolják, és azoknak is, akik elszenvednek. Mert nem vitás, hogy a magyar közvélemény túlnyomó többsége mindvégig idegen elnyomó erőnek érzékelte a szovjet jelenlétet, amint hogy a déli hadseregcsoport egész habitusa ugyanerről a minőségről tanuskodott. A laktnyak zártágát persze felfoghatjuk finom tapintatnak is. Csak ritka kivételnek szá-

3 Balló István: Vasfüggöny. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 2001/1.
http://193.224.76.4/download/konyvtar/digitgy/nek/2001_1/10_ballo.pdf

mitott a szovjet egyenruhák megjelenése a hétköznapi szinterein, hacsak nem volt november 7. vagy április 4.

Az idegen környezettől eltöltött, a gyakran fizikai értelemben is rosszul ellátott kiskatonák súlyos jogsértései, a fosztogatástól sem visszariadó bűncselekmények, a közlekedési veszélyeztetések teherfétélei voltak az ország közbiztonságának. Az európai normáktól távol eső szovjet katonai jogszolgáltatás kegyetlensége gyakran még a sértetteket és a magyar hatóságokat is szolidaritásra készítette. Jól példázza ezt a helyzetet az egykori Veszprém megyei főkapitány-helyettes megjegyzése annak a szovjet tábornoknak a felszólítására, aki még a nyolcvanas évek elején a víkendházakat élelem után fosztogató szovjet katonák elleni keményebb fellépésre biztatott: „Talán rendesen kellene etetni őket!” – szölt a magyar rendőri vezető az elképedt magas rangú tárgyalópartneréhez.

A most következő dokumentumgyűjtemény azokat a konfliktusokat mutatja be, amelyek ennek a „természetellenes” állapotnak az egyenes következményei lettek. Ezek sorában található súlyos, élet elleni bűncselekményeket, amelyeket felfegyverkezett katonaszökevények követtek el. Ezzel kapcsolatban érdemes idézni a Magyar Népköztársaság Kormánya és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Kormánya között a Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok jogi helyzete tárgyában Budapesten, 1957. május 27-én aláírt egyezmény kihirdetéséről szóló 1957. évi 54. törvényerejű rendelet 5. cikkét:

„A szovjet csapatoknak a Magyar Népköztársaság területén való tartózkodásával kapcsolatos joghatósági kérdések tekintetében az alábbi szabályok az irányadók:

1. A szovjet csapatok állományába tartozó személyek, vagy azok családtagjai által a Magyar Népköztársaság területén elkövetett bűntettek és szabálysértésekre – általános szabályként – a magyar jogszabályok alkalmazandók, ilyen ügyekben a magyar bíróságok, a magyar ügyészség, valamint a bűntettek és szabálysértések üldözésére illetékes más magyar szervek járnak el.

A szovjet katonai személyek által elkövetett bűntettek tekintetében a nyomozást a magyar katonai ügyészség végzi és ezeket az ügyeket a magyar katonai bíróság tárgyalja.

2. A jelen cikk első pontjában foglaltak nem alkalmazhatók:

a) abban az esetben, ha a szovjet csapatok állományába tartozó személyek, vagy azok családtagjai kizárólag a Szovjetunió ellen, vagy a szovjet csapatok állományába tartozó személyek, illetve azok családtagjai ellen követnek el bűntettet vagy szabálysértést;

b) abban az esetben, ha a szovjet csapatok állományába tartozó személyek szolgálati kötelességük teljesítése közben követnek el bűntettet vagy szabálysértést.

Az a) és b) alatt meghatározott ügyekben a szovjet jogszabályok alkalmazandók, ilyen ügyekben a szovjet bíróságok, a szovjet ügyészség, valamint a büntettek és szabálysértések üldözésére illetékes más szovjet szervek járnak el.

3. Az illetékes magyar és szovjet szervek a jelen cikkben megjelölt egyes ügyekben kölcsönösen kérhetik egymástól a joghatóság átruházását; az ilyen kérelmeket jóindulatúan fogják elbírálni."

Egy másik jogeset súlyos, több ember halálát okozó közlekedési balesetről ad számot, amelynek politikai következményei is részletes értékelést kaptak.

Érdeklődésre tarthatnak számot azok a kezdeményezések is, amelyek még a nyolcvanas évek végén közös belügyminisztériumi és legfőbb ügyészi utasításban kívánták szabályozni a szovjet csapatok hazánk területén állomásozásával kapcsolatos egyes eljárásjogi kérdéseket.

Összeállította: Dr. Finszter Géza

MAGYAR ÁLLAMRENDSÉG
BUDAPESTI FŐKAPITÁNYSÁGÁNAK
POLITIKAI RENDEZETI OSZTÁLYA

1164
.....eln.1945.sz.

Tárgy: Szovjetorosz katonái egyénekkel
szembeni fellépés.

T.

S ó l y o m László
Főkapitány Urnak

B u d a p e s t

Jelentem, hogy tegnap - f.hó 12-én- este kb. 21 óra 45 perckor Dr.Takács Péter Pál r.fogalmazó, ügyeletes tiszt és az ügyeletes nyomozók, valamint a szolgálatban álló rendőrök az Andrásy-uton folyó kiiltózásra, futkosásra lettek figyelmesek. A Politikai Rendészeti Osztály épülete előtt eszolgálatot teljesítő rendőrök egy ismeretlen férfi /állítólag rendőrségi személy/futott, aki láthatóan feldúlva kért azonnali segítséget, mert -mint mondta- két szovjetorosz katona egy nőt az Andrásy uton megtámadott, arra kényszerítették, hogy az Andrásy ut legközelebbi mellékutójába -az Eötvös utcába- menjen velük. Állítása szerint a nőt egy kapu alá hurcolták, ahol már erőszakoskodnak is vele. Az ügyeletes tiszt a főcsoportügyelethez tartozó nyomozókat a helyszínre rendelte, az Andrásy ut 60.előtt lévő rendőrök szintén a közeleli helyszínre siettek, köztük Gombási József rendőr is, akinél géppisztoly volt.Gyenes-Dienes András I.alosztályvezető a helyszínre rendelte Csillag László nyomozót, mint orosz tolmácsot, majd maga is a helyszínre sietett. Ugyanakkor értesítették Sédy Lóránt r.felügyelőt, az őrszemélyzeti osztály helyettes parancsnokát, aki szintén a helyszínre ment.A helyszínre érve Gombási József rendőr a géppisztollyal annál a kapunál helyezkedett el, melyet az ablakból kitekintő lakók és a segítséget kérő férfi úgy jelölt meg, mint azt, ahová a nőt behurcolták. A rendőrök a kaput nyitva találták, kinyitották és bevilágították. A kapunál állók, - köztük Csillag nyomozó is- azonnal látták, hogy közvetlenül a kapuszármay mellett egy nő fekszik a földön és rajta egy szovjetorosz katona, egy másik szovjetorosz katona pedig mellettük áll.Ezre visszaugorva a kaputól Csillag nyomozó orosz nyelven, erőse hangon bekialtott a kapun, hogy az Államrendőrség van a kapu előtt és a szovjetorosz katonák jöjjenek ki. A katonák orosz nyelven kiforogkodtak és azt a fenyegető választ adták, hogy próbáljon csak valaki a

kapun belépni. Közvetlenül ezután -Gombóci rendőr előadása szerint - lövés hangzott el a kapu alól, mire Gombási rendőr a kezében lévő géppisztollyal több lövést leadott riasztó szándékkal a kapu felé. Ugyanakkor a Kapunál elhelyezkedett rendőrségi személyek a lövöldözés megindulására szintén több lövést adtak le. A lövöldözések közötti szünetben a földön fekvő nő kiosont a kapu alól és a járda szélén, a falhoz támasszkodva állt és síró hangon küszölte, hogy erőszakoskodtak vele.

A szovjetorosz katonák többszöri felszólításra sem voltak hajlandók a kapu alól kijönni, hanem -kiáltásaikból ítélve- az udvar hátsó része felé húzódva fedezték magukat, közben orosz nyelven káromkodva kifiltostak ki, de ekkor már azt kiáltották, hogy a rendőrök ne lőjjenek többet, mert ők sem lőnek. Ettől kezdve a rendőrök egy lövést sem adtak le.

Miután az Aradi és Bótvös utca sarkán álló szovjetorosz százados -aki mint járókelő ment arra és a lövésekre felfigyelt- nem volt hajlandó többszöri kérés dacára sem a közbelépésre, Gyenes-Dienes András és Csillag László tolmács a Politikai Rendészeti Osztálytály garázsába futottak, gépkocsiba ültek, először a Britannia szállóba lévő szovjetorosz parancsmokhoz mentek, majd onnan az Andrássy ut 101.sz. alatt lévő Ellenőrzési Bizottsághoz, hogy a szovjetorosz katonai hatóságok segítségét kérjék.

A Britannia szállóból kiküldött szovjetorosz járóorosznyelvű felszólítás után benyomult az épületbe és mindkét szovjetorosz katonát elfogta, akiknél ekkor derült ki, hogy kórházi épülés alatt álló fiatal tisztek. Az egyiket -aki vérhajban szenved és hémorrhógián a szovjetorosz vizsgáló tisztek légfegyveres kitérőket találtak- sikerült a járósnak a Britannia-szállóba szállítani, míg a másik a járór elől megszökött. Mindketten -láthatóan nem életveszélyesen- megsebesültek; az előállított egyén a vállán még a megszökött egyén a combján kapott lövéseket. A járór az utóán álló ismeretlen nő, - akivel az erőszakoskodás történt- nem tudta előállítani, mert a kapcsolással járó keverődobban a nő a helyszínre ül eltűnt.

A szovjetorosz járór az egyik szovjetorosz előállítottal együtt kihallgatás végett előállította a Britannia szállóban a

helyszínen lévő valamennyi rendőrségi előront, Sándor Lóránd r. felügyelővel együtt. Az Andrássy ut 101. sz. alatt tartózkodó Gyenes-Disznak Andrási és Csillag László újként a Britannia szállóhoz siettek, hogy megtegyék tanuvallomásukat.

A szovjet orosz parancsnokság tisztjei udvariasan bántak a rendőrségekkel és e tekintetben semmiféle panaszra nincsenek. Az alezredes-parancsnok közölte azonban, hogy mivel a sértett nő nem található fel és az előállított szovjet orosz katonai egyen tiltakozik az ellen a vád ellen, hogy ő bárkivel is közöskölni akart volna, várhatóan erre nem is lenne képes, így az a benyomása, hogy a rendőrök részéről történt "szándékos provokáció" és elkezdte a jelenlévők jegyzékének kihallgatását, ami meg is történt. A jegyzékben szereplő kérdések főleg azt tárták fel, hogy ki használta a fegyvert és ki látta egyáltalában a szóbanforgó nőt.

A kihallgatás után a parancsnokságról mindenkit előbocsátottak, kivéve Gomáti József rendőrt, aki géppisztolyt használt. Nevezettet a Britannia szállóbeli szovjet orosz parancsnokság őrizetbe vette.

Az Ellenőrző Bizottság szovjet orosz vezetőjének tett szóbeli jelentés után a további kivizsgálás egy a szovjet orosz hatóságok, mint a Politikai Rendészeti Osztály részéről folyamatban vannak.

Mivel a Politikai Rendészeti Osztály örszemélyzeti Osztályához becsatolt megbízható -magyaroszt munkásekből álló - rendőrök között nagy megbízhatóságot keltett, hogy az egyik rendőrt a szovjet orosz katonai parancsnokság őrizetbe vette, holott látszólagos, hogy az erőszakoskodó helyszínén megjelent rendőröknek csak az volt a céljuk, hogy az erőszakoskodókat elmenekülését megakadályozzák és azokat a szovjet orosz katonai hatóságoknak átadják -ami meg is történt,- kérem közölni, hogy az őrizetbe vett Gomáti József rendőr szabadlábra helyeztesseék. Kérem ezt annál is inkább, mert nevezett sokkésztől tartani a legkevésbé sem kell és az a csírdőlyer jóvárony, mely a Vörös Hadsereg katonai hatóságai és a Politikai Rendészeti Osztály között

ly

MAGYAR ÁLLAMRENDSÉG
BUDAPESTI FŐKAPITÁNYSÁGÁNAK
POLITIKAI RENDEZETI OSZTÁLYA

4./

kezdettől fogva fennál, biztosítják az ügy teljesen igazságos felde-
ritését.

Budapest, 1945. augusztus 13.

Felső
osztályvezető A

Magyar rendőrség budapesti főkapitánysága.

XXIV. A.

9400/1945

(82-e k. k. 12-e. számú)

Tárgy: A közbiztonsági helyzet, közhangulat és az orosz-Magyar viszony alakulása Budapesten az utóbbi 3-4 hét folyamán.

Budapest közbiztonsági helyzete az utolsó 3-4 hét folyamán a március és április havi viszonyokhoz képest jelentősen leromlott. Gyilkosságok, rablások, fosztogatások, fogolyszöktetések napirenden vannak és egyre több esetben esnek értálló rendőrök bűncselekmények áldozatául. A mellékelt kimutatás az utolsó néhány napon előfordult eseteket tartalmazza.

Ha a közbiztonság ^(ellenőrzés) okait kutatjuk, úgy meg kell állapítanunk, hogy ezekben nagymértékben a Budapesten illegálisan tartózkodó orosz egyének idézik elő. Bujkáló Vasov-gárdisták, katonaszökevények, valamint saját jószántukból Németországba távozott és jelenleg a felelősségrevonástól félve hazájukba visszatérni nem ~~merő~~ orosz polgári lakosok és a budapesti alvilágnak velük szövetkezett bűnözői, sok esetben szűkésben lévő német katonák, illetve hadifoglyok az előforduló bűncselekmények tettesei. Ezeknek száma ijesztő módon felszaporodott. Látszólag a jelenleg erősebb megszállás és ellenőrzés alatt lévő ^{terület} területről ezek az elemek a viszonylag gyengébb ellenőrzés alatt álló Magyarországra, illetve Budapestre fordulnak, ahol a bombázások következtében elpusztult városnegyedek és az ostrom következtében meglazult közbiztonság megbuvácsukra, illetőleg működésükre nagyobb lehetőségeket nyújtanak. A budapesti rendőrség az Orosz Városparancsnokság kitűnő és lojális

támogatásával felvette a harcot ezek ellen az emberek ellen. A dolog természetéből következik azonban, hogy igen nehéz az a feladat, amely ily hárszak hárszak. A büntettek alkövetői ugyanis az esetek igen nagy részében a Vörös Hadsereg katonái, sőt ~~legkevesebb~~ liniai egyenruháját viselik. Ezenkívül kinttől is vannak fegyverezve. Miután a rendőri őrszemélyzet az orosz nyelvet nem bírja, az utolsó pillanatig bizonytalanságban van afelől, hogy gonoszterddel, vagy pedig tényleg katonával áll-e szemben. Ez oszlekvásukat gátolja, de legalább is habozóvá teszi.

Súlyosbítja a helyzetet az alkoholtilalom felfüggesztése. Ittas állapotban lévő orosz katonák számtalan erőszakosságot követnek el és igen gyakran megtámadják az őrtálló rendőröket. Miután nem egy esetben előfordult, hogy az ilyenekből származó erőszakkal szembeálló rendőrt a helyszínen érkező orosz katonák megverték, bekísérték és súlyos megfélemléssel fenyegették, a rendőrök fellépési kedve és bátorsága megcsappant, a rendőri szolgálat egyébként is a jelenlegi helyzetben igen veszélyes és az őrszemélyzet nagy bátorságot, erélyt, tettrekészséget követel. A rosszszul, vagy egyáltalán nem világított utcán egyedül őrszolgálat álló rendőrt rendszerint egyszerre többben támadják meg és az előbb vácsolt okok miatt a fegyverhasználatnál mindig időbeli hátrányban van támadóival szemben.

Szükséges volna, hogy a budapesti rendőrség az orosz katonai hatóságok~~kal~~ és általában a Vörös Hadsereg minden tagja részéről eddig is élvezett támogatást még

*Itt ugyanis magyarok közötti kapcsolatot tudat felfrissítésére fontos.
gátni, mire a meghangulat a téma találatos önművelés ellen fordult.*

- 3 -

nagyobb mértékben megkaphat. Szükséges volna, hogy a Budapesten állomásozó és itt átvonuló orosz katonák olyértelmi utasítást kapnának, hogy a rendőrséget munkájában támogassák és neki segítségére legyenek. Igen fontos volna a teljes szesztilalom újbóli bevezetése, miáltal eleve lehetetlenné tennék bizonyos erőszakosságokat és bűncselekményeket. Ezzel kapcsolatban a magyar részről a szeszürsítés tilalmára vonatkozó rendszabályokat drasztikus megtorló intézkedésekkel, esetleg statáriummal kellene alátámasztani. Ugyanilyen rendszabályok volnának szükségesek a gombamódra elszaporodott titkos szeszfőzések ellen.

Ugyanosaq magyar vonalon statáriális rendszabályok volnának hozandók a betörés, lopás, utonállás, gyilkosságok, valamint az ezekkel való szövetkezés, felbujtás, illetve bűnrészeség ellen. A lehetőség szerint emelni kellene a Budapesten lévő orosz karnatalmi erők és ezekkel nagyszabású razziákat kellene tartatni az illegális orosz elemek felkutatására. Szabályozni kellene a Budapestre beáramló orosz forgalmat és lehetőleg előre megakadályozni azt, hogy nemkívánatos elemek a székesfővárosba juthassanak.

A kérdés szorosan vett rendőri részen kívül politikai vonatkozásokkal is bír. Ugyanis a sorozatosan megismétlődő zaklatások a lakosságban oroszellenes hangulatot keltenek. Ezt a hangulatot minden nehézség nélkül kihasználják a még igen nagy számban itt lévő reakciós és nyilas elemek, oroszellenes propagandára. Sajnos ez az agitáció, miután megfelelő talajra hull, eredményes is. Legutóbb a Teleky-téren történt nagyobb incidens alkalmával sok esetben már majdnem lövésésre került sor. Hasonlóképpen sok

*És ezekkel megindulnak nekünk a magyar kisvárosok az ország
délét és ill. át is mon elvált.*

~~XXXXXXXX~~ jelentés érkezik be arról, hogy rabláson, vagy fosztogató-
táson tettenért orosz egyéneket a felbőszült lakosság a nyílt ut-
cán megvert.

^{Körsz}
(Magyar-prosz politikai érdek és magyar rendőri
érdek), hogy az események fentebb vázolt mozgásirányú fejlődésének
hathatósan gátat vessünk. Ehhez azonban az előbb már említett in-
tőzkedésekre mulaszthatatlan szükség volna.

Budapest, 1945. június 9.-én.

Boyd sr.
főkapitány.

Magyar Rendőrség Budapesti Főkapitányságunk	
ELNÖK: 103214174	
Erkezett: 1945 JUN. 12	
4490	szám
Nem	362

*Tűzirtó lovakkal: imleára-
ként nem igényel:
Feltakarba!*

Bp. 1945. VI. 12.

*fr. rend:
F. rend
1945
(16)*

*VI. 11-én orosz nyelv-
ven: orosz Vár-
paradigma...
Körsz...
Körsz...
Körsz...*

4031
Kis dr.
Nálunk beérkezett!
Január 12.

KR/001/1965.

L. 99
F. 80.

Sajátosan bizalmas!

A MINISZTERI MEGHÍVÓKAT
az 1955. évi LXXV. tv. 28. §-a
figyelemmel

FELHÍVÁS

1
Gyula
Gyula
Gyula

(Kapták egyidejűleg Bankai, Csinege, Kócsma,
Pap János elvtársak.)

A Minisztérium Tájékoztatói Hivatalának az
ellenesége, emigrációs sajtóiról készült bizalmas kiadványában láttam
egy hírt, ami figyelmes érdemel. Emérett készítettem a Tájékoztatói
Hivatallal egy ismertetőt a szóbanforgó elleneségek kiadványáról (1. sz.
melléklet) egy fordítást az egész cikkről (2. sz. melléklet) és
főnyomtatást a cikk tényleg mellékletéről a lapból (3. sz. melléklet).
Az egész anyagot - hasznosítás céljából - csatoltan küldöm.

Csinege elvtársától külön kérem fordíttassa le az
anyagot orosz nyelvre, küldje meg saját nevében a nálunk állomásozó
szovjet csapatok parancsnokságának is.

Budapest, 1965. január 26.

3 szb. melléklet.

Elvtársi Üdvözléttel:

Kádár János
(Kádár János)

Gyula
1.a - 321/61

East Europe, New York.

A havonta 48-56 oldalon megjelenő folyóiratot a Free Europe Committee 1951-ben indította. A Szabad Európa Bizottság vezetősége szerepel a lap impresszumán. A kiadvány szerkesztője Francis Pierce, igazgatója James Chace, nemzetiségi szerkesztők Ivanko Gabensky, Sándor Kiss, Favel Korbel, Dan Meculeo és Jergy Ptakowski. Szerkesztőhelyettesek: Angela W. Getchell és Herman Singer. Művészeti igazgató: Leslie A. Seegal. Terjesztő: Sarah Shapley.

Szerkesztőségi közlemény szerint a kiadvány célja megismertetni a szabad-földön élőkkel a kommunista sajtó hírei alapján a vasfüggöny mögötti élet eseményeit, hogy így érveket adjon a kommunizmus elleni küzdelemhez.

A folyóirat első harmadában belső vagy külső munkatársak nagyobb lélekszétű tanulmányai kapnak helyet. A további tartalmat a kelet-európai államok sajtójából merített szemelvények töltik ki. Ezekhez a szerkesztőség alig fűz kommentárt. Politikai céljaik a hírek csoportosításával szolgálja.

A kiadványnak Magyarországon két előfizetője van. /Széchenyi Könyvtár és Országgyűlési Könyvtár/ Ezenkívül mindössze 1-2 példány érkezik az országba.

A folyóiratnak "Hintor den Eisernen Vorhang" címmel német-nyelvű mutációja jelenik meg Münchenben. Ennek felelős szerkesztője E. Langendorf, akinek helyettese dr. H. Jansen. Kiadó a Süddeutscher Verlag. A mutációra Magyarországon csak a Széchenyi Könyvtár fizet elő. Ebből is csak 1-2 példány érkezik.

Budapest, 1965. január 19.

SZOVJET CSAPATOK MAGYARORSZÁGON - II. rész

Írta: Kiss Sándor

/ Megjelent a Szabad Európa Bizottság
"East Europe" c. folyóiratának 1964
novemberi számában./

ÖRÖKKÉ TERJENGSENEK OLYAN HIRESZTELÉSEK, HOGY MOSZKVA ESETLEG KIVONJA KATONÁIT MAGYARORSZÁGRÓL, DE A JELEK ARRÁ MUTATNAK, HOGY A SZOVJET KATONAI GÉPEZET A TARTÓZKODÁSRA RENDEZHEDETT BE. A SZOVJET KATONAI TÁBOROK ÉS REPÜLŐTEREK BEHELYEZÉSE PEL-TARJA IGAZI CÉLJAIKAT.

A szovjet csapatok 1958 tavaszán történt részleges visszavonulása távolról sem volt olyan nagyvívű, mint ahogy azt így-keztek beállítani. Új csapatok érkeztek a kivont egységek helyére. Néhány ezredet egyszerűen csak egy másik városba vezényelték át. Több városban, ahol korábban négy, vagy öt lakatnyát foglaltak le a szovjet csapatok, egyet vagy kettőt visszavontak a magyar hadseregnek, vagy a polgári hatóságoknak. A visszahívott katonák látványos marsonák közepette távoztak, míg a helyükre jövők éjszaka érkeztek. A helyőrségeket szisztematikusan kivonták a városokból és vidéki táborokban helyezték el.

Az átcsoportosításokkal azt a látszatot teremtették, mintha a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok létszámát a felére csökkentették volna. Később világosabb vált, hogy a katonák száma legfeljebb csak 20-30.000-rel csökkent, így a Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok létszáma jelenleg 70- vagy 80.000 fő. Sőt, felzárolásuk és utóképeségük is növekedett és javult.

A VÖRÖS GYÜRÜ

A csapatok olyan formában helyezkednek el, hogy kettős gyűrűt képeznek a főváros körül. A magyarok a belső gyűrűt "vörös gyűrű"-nek nevezik. A vörös gyűrű két részből áll. Az egyik részbe tartoznak a harcokészítő és motorizált egységek, amelyek Budapest külső övezetében helyezkednek el és így gyorsan eljuthatnak a fő útvonalhoz; rendkívüli állapot esetén hamar megszállhatják a legfontosabb középületeket, vasúti gőcpontokat, repülőtereket, hidakat, rádióadókat, stb. Az 1956-os forradalmat megelőzően a szovjet csapatok 30-35 mérföldnyi /48-56 km/ nem voltak közlebe a városokhoz és amikor a harc megkezdődött, hat órába került, míg az akció színvonalára értek.

A "vörös gyűrű" külső része Budapesttől 30-180 mérföldig / 48-288 km / terjed. Ez a gyűrű a főbb vidéki városok közelében lévő katonai táborokból áll, a táborok közül legfontosabbak az alábbi városok közelében voltak Esztergom, Győr, Veszprém, Székesfehérvár, Pécs, Kecskemét, Szolnok, Debrecen és Miskolc.

- A 3. motorizált hadosztály főhadiszállása Esztergom mellett, a "Kenyérmagzó" katonai táborban van. Az egyadegs a Duna-kanyar mentén, valamint a főváros és a Bakony hegység közötti területen helyezkednek el. Konvencionál ellenőrzésük alatt tartják azt a területet, amely nyugati irányban a főváros felé húzódik / pillérsabai katonai tábor / és a Dorog-Tokod-Tatabánya bányásztelepét és ipari körzetet.
- A 2. motorizált hadosztály a Balatontól északra levő területet ellenőrzi, a csehszlovák-magyar határig a Duna mentén. A főhadiszállása Veszprém-Jutas-on van és az 8. gyalogos Komárom, Győr, Pápa, Hajmáshér és Székesfehérvár körüli helyezkednek el.
- A 4. motorizált hadosztály sárbogárdi főhadiszállással a Dunától déli részét fogja át. Ellenőrzése alatt tartja Pécsot, valamint az új "szocialista várost", Dunaujvárost /korábban Szatimváros/.
- A 35. hadosztály, mely motorizált és néhány tankkal is rendelkezik, kecskeméti főhadiszállással a Duna-Tisza közvidékben állomásozik és Szolnokot, Hajót, Kálocsát, valamint Miskolc mellett tartja szemmel - amelyek mindegyike katonai egységekkel van körülvéve.
- Egy másik motorizált hadosztály a Debrecen-Eger-Miskolc-Hatvan térségében helyezkedik el és ellenőrzése alatt tartja a Borsod megyei bányászati és ipari körzetet.

A "SZÜRÜ ÖVIZET"

Végül van egy külső gyűrű, amelyet a magyarok "szürü övezet"-nek emlegetnek. Ez a gyűrű tank-egységekből áll, amelyeket főleg a nyugati határ mentén /Szombathely/ és részben a déli határ mellett /Szeged, Csongrád/ összpontosítottak.

Az említett két tank-hadosztály esetleg nem teljes? sok szándékot keltelkodik abban, hogy ezek az elit egységek kitennének két teljes tank-hadosztályt. Működésről azonban a négy motorizált hadosztály teljes felszerelését és létszámát, mindösszesen kb. 11-14.000 emberrel és 195 közepes tankkal rendelkezik.

A páncélos tank-hadosztályok 9.000 emberrel és 430 közepes és nehéz harcocsival vannak ellátva.

A Magyarországon tartózkodó szovjet légierő legalább 550 modern légiképes gépből áll, amely tíz katonai repülőtérre van elhelyezve. Ezek közül a repülőterek közül négy a tiszántúli területen, három a Duna-Tisza között és három Dunántúlon van. /A tiszántúli kerületben: Sóstó, Nyíregyháza körzetében: Debrecen, Meszökövesd és Kunmadaras. A Duna-Tisza között: Tököl, Kiskunlacháza és Foktő, /Kalocsa közelében/. Dunántúlon: Pápa, Szentkirályszabadja és Balatonszentgyörgy./

1960-ig a Szovjetunió azt állította, hogy a csatlós országok egyikében sem rendelkezik rakétakilövő bázisokkal. Azonban 1960. július 27-én egy budapesti katonai bíróság lékekedés büntette miatt nyolc évi börtönbüntetésre ítélte egy REIDT KÁROLY nevű nyugatnémet állampolgárt. Heidt a vallomásaiban elmondta, hogy feladata volt kapcsolatot teremteni két személlyel, akik információkkal bírtak a Balatontól északra lévő rakétakilövő támaszpontokról. Erről a bányáról jelentett egy nyugati újságíró, aki jelen volt a tárgyaláson, de a Budapesti Rádió, a hivatalos magyar hírlaposság és a TASSZ adataiban az elítéltek ez a kijelentése nem szerepelt. A menekültek /disszidensek/ közül sokan - beleértve a katonákat is - jelentettek arról, hogy orosz ellenőrzés alatt lévő rakétakilövő bázisok építése folyik.

A fentebb említett és az orosz katonaság részére zárolt Bakony hegység területén lévő bázis mellett állítólag Székesfehérvár környékén a 130 méter magas László hegy helyi nyilvánván egy másik rakétakilövő bázis volt építés alatt. A munkásokat javarészt Székesfehérvárról hozták és míg az építkezés folyt, magyar katonák őrizték a területet / amely a Valencei tóra néz /; de a szovjetek átvették az ellenőrzést, amint a bázis elkészült.

A magyarok /disszidensek - ford. / tudni vélték, hogy ez a két rakétakilövő támaszpont egy Nyugat elleni rakéta bázis, de lehetséges, hogy léghátrítási célokat szolgál. Számos magyarországi jelentés erről számol be, hogy a szovjetek megtartották a léghátrító rakéták feletti ellenőrzésüket, a hivatalos állítások ellenére, melyek szerint átadták volna azokat a magyaroknak.

1956 után a szovjetek számos radar-állomást építettek a Dunántúlon, közel az osztrák határhoz. Az objektumokon dolgozó magyarok voltak, azonban a technikusok oroszok és miután

az állományok elkészültük azokat szovjet csapatok vették át és zárt területté nyilvánították.

Mindent egybevetve, a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok létszáma - beleértve a tank-csapatokat, a légierőt, a rakéta- és radar-egységeket - leginkább 75- vagy 80.000 főre tehető. Nincs bizonyíték arra, hogy számuk 1960 óta csökkent volna. A szovjet csapatmozdulatokat a rutinszerű személycserére korlátozták, az idejüket letöltött tartalékosok mozgata csak. A győri vasutalomszóra pl. havonta eggyel több orosz szerelvény érkezett, illetve futott ki / 1964-ben ford./, mint az 1960-63-as években. Átlagosan három szovjet szerelvény érkezett, melyek tankokat, páncélkocsikat és katonákat szállítottak. A szerelvényeket a teherpályaudvaron rakták ki és a szállítmányt autókkal, illetve a kőszutakon vitték tovább a közeli erdőkben lévő nyári táborba, vagy a Lajta-fennsík területén lévő téli táborba. Katonákat, amikor a vonatok befutottak, vagy távoztak, a vasuti állomány újranelhelyezésre kellett hogy legyen a teherpályaudvaron és a vasuti rendőrség is szolgálatban volt, hogy figyelje a munkásokat. Minden ilyen szerelvényt, a magyar biztosítókon kívül, automata fegyverekkel felszerelt szovjet katonák kísérnek, akik a vagonok főközeli felkötő tartomány részében. A vagonok számait csak ezután veszik lejárta, miután a szállítmányokat lepakolták, a szállítmányok rendeltetési helye semmiféle feljegyzésre nem kerül.

ELSZÁRÍTOTT OROSZOK

Amikor kudarcot vallott az a politika, hogy a szovjet csapatoknak megengedték a helyi lakossággal való barátkozást, és a szovjet vezetők felismerték a magyarok ellenességességét, megkezdték a csapatok elszáritását. A szovjet katonák nem kaptak többé engedélyt a tábor elhagyására és csak a tisztet engedték be a faluba, vagy a városba. Budapesten az elszáritáson lévő tiszteknek polgári ruhát kellett viselni.

A szovjet tisztak családjai a jelentések szerint a helyi lakosságtól való állandó féltelenségben élnek és semmi kapcsolatuk nincs a magyarokkal. Néhány városban csak főnyelvi vagy csoportokban maradnak be az üzletekbe. A jugoszláv határon közeli Jánoshalmán az 1958-as jelentések szerint a szovjet kolónia olyan rettegésben volt, hogy nem merték az éjszakát otthon tölteni. Az este beálltával teherautókon beszállították a feleségeket és gyerekeket a szovjet barakkokba. Főlegük nem volt ok nélkül való, mivel a forradalom alatt a jánoshalmi lakosság nagy mennyiségű pontkát és löszert szerezett a szétzilált magyar hadseregétől. Az engedély nélküli fegyvertartásért járó halálbüntetés ellenére a fegyvereknek kevesebb mint 30 %-át szétzilálták be. Éjszakánként gyakran lehetett

lövésceget hallani a szovjet kolónia közelében.

Budapest környékén a helyzet biztosabb volt. A Duna halpartján 7/4 volt külügyi Festujalyha közel, a Mátyásfüldői repülőtérnél/ 1496 szovjet katonai tábor vagy szovjet településé építették ki és az ember gyakran találkozott egyenruhás szovjet katonákkal és családtagjaikkal az Üzletekben, filmstúdióházakban és más nyilvános helyeken. Szovjet tisztak kb. 200 házat vásároltak meg családjaik számára.

1957-ben és 1958-ban a szovjet tisztak feleségei még vásároltak a piacokon és az Üzletekben. Mivel bőséges pénzüsszeggel rendelkeztek, minden fohetapiaci árat megfizettek és magasra vette az árakat szolgálatára káratették a magyarokat. Ennek következményeképpen 1958 őzén az oroszok csapataik rőzöré saját üzleteket állítottak fel. Ezek az Üzletek hírhedtek voltak arról, hogy mindennel ol voltak látva akkor, amikor a helyi Üzletekben egyes cikkekél nagy hiány volt. Példáron, öt megvedőron lehetett kapni állandúan a híros tokaji borokkat, a madárkai pezsgőt, a magyar téliizalmit, must és más cikkekét. Az orosz tisztak feleségei, akik férjikkal megjelente az éttermekben, a szórakozóhelyeken mindig drága, bár nem székség szerint a jó izlésnek megfelelő ruhákat viseltek.

1959-ben nagy lakótelepeket építettek a tisztak és altisztak családjai számára. Ezek legtöbbszében színház és iskola is van. A szovjet gyerekeket a nyolc osztály elvégzése után egyetemi tanulmányokra visszaküldik a szovjetunióba. A csapatoknak színjátszó csoportjaik, körusaik és zenekarok van.

.....

/ Képalírás: Egy magyar munkás "híhatetlen bucsuzik" egy szovjet katonától. Ezt a tényképet egész Magyarországon 1958-ban propagandaként használták, hogy többet követeljenek 20-30.000 szovjet katonai szimbólikus kivonásból./

Hivatalos Kapcsolatok

Egy tehát a szovjet hadsereg és a magyar nép közötti kapcsolatok nagyira minősülnek, hogy gyakorlatilag nem is léteznek. Még a magyar kommunista vezetők hivatalos látogatást tesznek a szovjet csapatoknál, de ezt soha nem hívli a saját. Az ilyen látogatások gyakorlól a moszkvai Vörös Csillag újság 1959. május 28-ai száma derű bevezetőjét kövli

N. helyőrségél a tisztiház tégas tornában gyűlés volt, amelyen a tisztak és tőbornokok Köllni Gyűléssel találkoztak. Páp és Csaterki elvtársak, magyar elágittharok, színhén részt vettek a gyűlésen.

Kállai elvtárs átadta a szovjet katonáknak az MSZMP KB Politikai Bizottságának forró üdvözlőtét, és beszámolt az egész ország növekvő konszolidációjáról és arról a meggingathatatlan támogatásról, amelyet a kőztársaság dolgozó népének széles tömegei nyújtanak a Párt és a Munkás-Paraszti Forradalmi Kormány politikájához, valamint arról a forró és testvéri üdvözlésről, amelyeket a magyar nép a szovjet nép és az egész szocialista tábor dolgozó népei iránt táplál.

1958 óta ritkán jelentek meg cikkek a magyar sajtóban a szovjet megszálló erőkről. Kivételt képez e szabály alól február 23-a, a Vörös Hadsereg megalapításának évfordulója, amikor a magyar hadsereg és a rendőrség egységei, párt és társadalmi szervezetek megszervezzék a szovjet katonák emlékműveit, akik "Magyarország védelmében" haltak meg. Az ilyen emlékművek közelében elhelyezett egységek katonái tisztjeik vezetésével részt vesznek a megemlékezéseken. Több városban nyilvános ünnepségeket szerveznek és a szónokok egyike rendszerint egy szovjet tiszt. A tisztiklubokban ilyenkor díszbéd van, amelyen a magyar és szovjet tisztek családostul részt vesznek.

A forradalom előtti időszakkal ellentétben az orosz megszálló csapatok jelenleg nagyon ritkán vesznek részt a magyar ünnepségeken és más nyilvános rendezvényeken. Valahogyan, mint a "baráti és dicsőséges Vörös Hadsereget" vagy "a mi nagy feladatunkat" emlegették, de ma hivatalosan "az ideiglenesen Magyarországon állomásozó szovjet haderőknek" nevezik és ritkábban emlékeznek meg róluk, mint korábban. Így, négy évvel ezelőtt, az NPI magyar hírügynökség szerint, 1960. július 14-én a Magyar-Szovjet Baráti Társaság aranyéremmel és emléklappal tüntette ki M. I. KAZAKOVOT, a Vörös Hadsereg Magyarországon tartózkodó egységeinek főparancsnokát, valamint más tisztjeiket is "a magyar-szovjet barátság megerősítésében végzett munkájuk elismeréséül." 1960. október 1-én a Magyar Katonai Akadémia évszóró és évforduló ünnepségein A. I. ANTONOV tábornok, a Varsói Szerződés fegyveres erői vezérkari főnöke mondott üdvözlő beszédet. A Magyar Néphadseregnek "sok sikert" kívánt "jövőbeni feladatai végrehajtásában" és "hosszantartó óvációjával ünnepelték" /Népszabadság, Bp. 1960. október 2./ Mostanában ilyen beszámolóik azonban ritkán jelennek meg a magyar sajtóban.

A szovjet katonai hatóságok és a polgári hivatalnokok között a viszony kinosan kifogástalan. A csapatok szigorú fegyvelés alatt élnek a nyilvános rendezvények vagy a lakossággal szembeni erőszakos cselekményeket szigorúan büntetik. Egy 1957-ben megkötött egyezmény szerint az ilyen esetek a magyar bíróságok hatáskörébe tartoznak, akár csak más olyan országokban,

eből idegen katonák állomásoznak. A gyakorlatban azonban a vétséget elkövető szovjet katonát a szovjet katonai hatóságok őrizetbe veszik és hazaküldik Magyarországról.

Nyugodtan elmondhatjuk, hogy a katonai szövetségek időtartamaiban egyetlen hadsereg sem élt magányosan és allanszerűségi körülmények között egy szövetséges ország területén. Különösen vizsgálatainkban a magyar nép és a szovjet hadsereg némi bannvallomást tesznek arról a végzetes szakadékról, amely elválasztja őket egymástól.

A TÁVLAT

Az időről, időre hullható hírozzelések ellenére nem valószínű, hogy Moszkvának szándékában áll csapatát belátható időn belül visszahívni Magyarországról. Egyrészt a szovjetek nem felejtették el 1956 tanulságait. Feltehetően azt a magyarok sem felejtették el, de forradalmukat nem jövevény emberek csinálták, akik a siker esélyeit mérlegelni tudják. A szovjet beavatkozása fenyegetése akkor is megmaradna, ha a csapatokat ki is vonjuk, de ez a veszély kevesebb lenne, mint most, amikor fizikailag is jelen vannak. Sőt mi több, ha egyszer már kivonták a csapatokat, visszahozataluk nem lenne megoldható anélkül, hogy a Szovjetunióknak komoly tekintélyvesztéséget ne okozna.

A legutóbbi romániai fejlemények, ahol a Gheorgin-Dej rezsim néhány fontos nemzetközi kérdésben nem hajlandó közös vonalat venni Moszkvával, a szovjetek magyarországi visszavonulását még valószínűtlenebbé tették. A szovjet vezeték bizonyára szándékosan tartják ezt a döntést, amellyel 1960-ban Romániától kivonták a szovjet csapatokat, mivel a szovjet csapatok jelenléte aligha hagyhatja befolyás nélkül az adott ország politikáját, még akkor is, ha azokat a vezeték közvetlen segítségesére nem is használják fel. Kommunista talán még soha nem volt olyan hajléis Moszkvával, mint Sadar János, de felmerül a kérdés, lesz-e elegendő ereje ehhez, hogy ellentétben a párton belüli szovjetellenes áramlatokkal, ha Moszkva katonai támogatása bármilyen módon csökkenna.

A magyar párt a keleteurópai pártok közül a legkevésbé egyedüli. Félmillió tagja közül mindössze 50-60.000 a megbízhatónak tartott kommunistaik száma, és azok akik Kádárhoz és csoportjához hűek talán 10-15.000-ra vannak. Vegyük a Nagy Imre féle revisionistáknak száma, ugyannyian és a többi pedig ódivatú szocialistáknak tűnik. Így Kádár fő támogatója párton belül az az erő marad, amely 1956-ban hatalomra juttatta a szovjet hadsereget.

Végül mindaddig, amíg Moszkva Magyarországon tartja csapatait

-- 8 --

ez a Nyugattal való alkudozás tárgyát képezheti. Moszkva fel-
ajánlhatja csapatai visszavonását Magyarországról, amennyiben
a szövetségesek visszavonulnak Nyugat-Európából; mivel az
utóbbi nem valószínű, Moszkva tisztelőre méltó érvek jut,
hogy ott tartsa csapatait, ahol jelenleg is vannak.

..-.-.-.-

1-e-N

182

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG

111-0108/1975.

TITKOS!

...sz. példány

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG Erőkelés, Tájékoztatás és Titkosság Osztály	
száma: 001-015/20-925	
dátum: 1975. 01. 27	
Ugyanaz:	2.

11/1986
 (ak...)
 1975. 01. 27

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG VEZETŐJÉNEK

111-0108/1975
 111-0108/1975
 111-0108/1975

K Ö R L E V E L E

Budapecsten ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok katonai ügyésze a kormányaink között fennálló kölcsönös jogsegély egyezmény alapján kéréssel fordult hozzám, melyben rendszeres értesítést kér a Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományába tartozó személyekkel összefüggő büntügyi kérdésekről és rendkívüli eseményekről.

Ezért Vezető elvtárs figyelmét az alábbiakra hívom fel:

1./ Amennyiben területén a Budapecsten ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok katonai ügyésze által megjelölt személyek bűncselekményt követnek el, vagy személyükkel kapcsolatban adatok merülnek fel bűnügyben, a tényállás /gyanusított személye, cselekmény jellege, elkövetés ideje, helye/ leírásával küldjenek jelentést két példányban rövid úton a Központi Ügyeleti Osztály vezetőjének.

A Központi Ügyeleti Osztály vezetője a jelentés alapján értesíti a Budapecsten ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok katonai ügyészt /Bp. X., Pongrácz u. 1. T: 341-769/.

2./ Közlekedési balesetek esetén történő együttműködésre, továbbá olyan büntügyi kérdésekben, melyek nincsenek össze-

- 2 -

függésben a szovjet katonai ügyész által jelzett szendélyekkel, az 1./ pontban foglaltak nem vonatkoznak, ezekben az esetekben az eddigi gyakorlatnak megfelelően kell intézködni és eljárni.

B u d a p e s t , 1975. június 20.

1. Baranyai György
/: Baranyai György /
P. vezérőrnagy
Rendőrfőkapitány

Nyt.szám: 250/213.
Készült: .... példában.
Rajzák előzetes szerint
- Főkapitányi Törzs
- Főkapitányhelyettesek
- MEZÉP EMEK PD Előző Titkár
- Egyes központi osztályok vezetői
- Kerületi /Vizirendészeti/ kapitányságok vezetői
- Irattár

BAJK ÉRTÉKELŐ
TÁJÉKOZTATÓ FUNKCIÓS CSEMPÉ

Tárgy : Szervezőtelek és inté-
zési terv a III-5108/
575. sz. irattal kapcsol.

De nem...

Teljesítési és teljesítési

szabályozás alapján

Budapest, 1977. június 20.

11. sz. irattal kapcsol.

Nézeten szerint V. Babaján elvtárs levelezés fordítása az alábbiak szerint pontosítható :

" Az SZERSZEM és MUK kormányok által a Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatokkal kapcsolatosan kötött jogsegély egyezmény alapján kérvén Únt, utasítva a korábbi rendőrkepzőtányosok vezetőit arra, hogy a Budapest területén szovjet állampolgárokkal kapcsolatos műveletmódszerek és rendőrvilág eseményekről tájékoztatás a Budapest területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok helyőrségi katonái között." "

Ezenl kapcsolatosan megvizsgáltam az LNK területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok jogi helyzetét szabályozó 1957. évi 34. tvr. és a jogszabállyal kapcsolatos 1958. évi 26. tvr. rendelkezéseit. A Polgári jogszabályok a jogsegély és kölcsönös tájékoztatás vonatkozásában a szovjet bevényt a következőkkel szembevetve szabályozták : " az LNK tör. letén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományának tartományi szintűek ". " katonák részéről a katonai rendőrséghez és polgári állományú személyektől egyenlő. Ekkor képest túl állományukra vonatkozó a fordítás által kimondott " szovjet katonai alakulatok állományáról " és az " italom fordított " szovjet állományú katonák " vonatkozásban. Jelenlapon ezért a katonai körlevélben a jogszabályi megfontolásokat bevezetni.

A fordítás szerint V. Babaján " katonai körlevélben " kért az állományú. Támasztva szerint " műveletmódszerek " és rendőrvilág események " , azaz fordítás a korábbi bevezető részben utasítások alapján.

A körlevél bevezetőt a fenti tájékoztatás figyelembe vételével módosítottam il.

11. sz. irattal kapcsol.

9 Késlel a csekkelt utasító szerint
egyos hányadosi díj kifizetését követően
Közvetítői díjat - és a költségeket
További díjat nem fizet.

hatalom!

1965. évi. 14.

sz. 14.

Csatornák a
111-0105, 1971. n.
sz. 14.

Előzetes
előzetes

52.
6.

TITKOS!

111-0109/1979.

K a t o n á r l á s z l ó e l v t á r s ,
NSZKP BRFK PD Elnök Titkár

H o l y k e s z

Kedves Elnök Úr!

Tájékoztatni akarom, hogy a Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományába tartozó személyekkel összefüggő büntetői kérdésekkel és rendkívüli eseményekkel kapcsolatban a Budapeston ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok katonai ügyosztásként értekeztető tárgyúban közlekedett névvel, melyet mellőkelten mellékeltem.

B u d a p e s t , 1979. június 20.

Elvtársi Kedvvel:

[Handwritten signature]
/: Karaiyál György /
r. vezérőrnagy

Hyt. szám: 256/210.

Mellékelte: 1 lap.

[Handwritten note]
Egy. 1979. 07. 27. V. 1

111-0108/1975.

H.V. sz. : 192.

V. B A N A J Á N ügyész kiküldetés elvtársnak,
BUDAPEST TERÜLETÉN IDEIGLENESEN TARTÓZKODÓ
SZOVJET CSAPATOK KATONAI ÜGYÉSZE

B U D A P E S T

Kedves Babuján Elvtárs!

1975. május 16-án kelt megkérkezésével kapcsolatban tájékoztatom, a Budapesti RendőrFőkapitányság illetékes vezetőinek kérésére adtam ki, melyben intézkedtem arról, hogy a Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományába tartozó személyekkel összefüggő bűnügyi kérdésekről és rendkívüli eseményekről - a ponton és szakszerű tájékoztatás érdekében központosítottan - a MRK Központi Ügyeleti Osztály vezetőjén keresztül a Budapestben ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok katonai ügyésze rendszeresen értesítést kapjon.

Kérem Babuján elvtársat, hogy munkatársai a jövőben fenti kérdésekben Dr. Kovács György r. alezredes a MRK Központi Ügyeleti Osztály vezetőjével / T: 11-50 rondárd, 111. 103-269 városi/ vegyék fel a kapcsolatot.

B u d a p e s t , 1975. június 23.

Elvtársai üdvözléssel:

J. Kovács
/ Kovács György r. /
r. alezredes
RendőrFőkapitány

Nyt.szám: 256/218.

Egyes 1975. június 24

Matkov

BUDAPESTI RENDELŐFŐKAPITÁNYISÁG

TITKOS!

III-0102/1945.

HO
... sz. példány

III-025/20-1375

BUDAPESTI RENDELŐFŐKAPITÁNYISÁG VEZETŐSÉGE

H Ö R L Ö V É L E

Budapecsten ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok katonai ügyeire a kormányaink között fennálló kölcsönös jogsegély egyenmény alapján kéresek fordult hozzá, melyben rendszeres értesítést kér a Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományába tartozó személyekkel szembe-függő büntető kérdésekről és rendelkezési eseményekről.

Ezzel Vezető elvtárs figyelmét az alábbiakra hívom fel:

1./ Amennyiben területén a Budapecsten ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok katonai ügyeire által megjelölt személyek büntetőeljárását követnek el, vagy személyekkel kapcsolatban adatok merülnek fel bűntényben, a tényállás /gyanúsított személye, cselekmény jellege, elkövetés ideje, helye/ leírásával hildjelenek jelentést két példányban rövid uton a Központi Ügyeleti Osztály vezetőjének.

A Központi Ügyeleti Osztály vezetője a jelentés alapján értesíti a Budapecsten ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok katonai ügyeire /Bp. X., Pengrács u. 1. T: 341-769/.

2./ Közlekedési balesetek esetén történő együttműködésre, továbbá olyan büntetői kérdéseken, melyek mindezenl esemé-

függeszben a sorozat katonai ügyét által jelzett esetekly
kel, az 1./ pontban foglaltak nem vonatkoznak, esetekben a:
esetekben az eddigi gyakorlatnak megfelelően kell intéz-
kedni és eljárni.

B u d a p e s t , 1975. június 20.

/: Baranyai György st. 1,
r. vezérőrnagy
Rendőrfőkapitány

A Miniszter Hivatala:

[Handwritten signature]
Kovács Ferencné
I.o. ti.

Hyt. szám: 256/218.
Köszilt: 40 péld-ban.
Kapjáz: - Főkapitányi Törzs
- Főkapitányhelyettesek
- KÖZMÉP ERREK PE ELIÉ CHIKÁR
- Egyen Kiszemelti osztályok vezetői.
- Készlet /Vizirondőzeteti/ kapitányok vezetői
- Irattár

BUDAPESTI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

SZIGORUAN TITKOS!

111-014/11-1986.

KSZ: 551-CC/1986 S 2007-ellen
Dő: 551-9/1986

XXIV. 1

A BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNY

11/1986. számú

INTÉZKEDÉSE

KSZ 551-CC/1986

(1985-ös doboz)

a hazánk területén ideiglenesen állomásozó szovjet csapatok

állományába tartozó katonai személyekkel szembeni

eljárásokról

Budapest, 1986. augusztus "1"

A hazánk területén ideiglenesen állomásozó szovjet csapatok állományába tartozó személyekkel szembeni eljárásokkal kapcsolatban - a Fővárosi Főügyészség és a Budapesti Katonai Ügyészség vezetőivel egyetértésben - kiadom az alábbi

intézkedést.

1. Amennyiben a hazánk területén ideiglenesen állomásozó szovjet csapatok állományába tartozó katonai személyt (továbbiakban szovjet katona) a fővárosban bűncselekmény elkövetésén tettenérték és elfogták az esetet haladéktalanul jelenteni kell a BRFK Központi Ügyelet vezetőjének.

a/ A Központi Ügyelet vezetője azonnal vegye fel a kapcsolatot az illetékes szovjet alakulat parancsnokával (távollétében törzsfőnökével, politikai helyettesével, kijelölt főnyomozó tisztjével, vagy a helyőrségi kommandással) és tájékoztassa a történetekről.

Ezzel párhuzamosan haladéktalanul értesítse a Budapesti Katonai Ügyészséget.

b/ A hatáskörileg, illetve területileg illetékes BRFK szerv a Szovjet Katonai Ügyészség képviselőjének bevonása nélkül végezze el a halaszt-

hatatlan nyomozati cselekményeket és rendelje el a nyomozást.

c/ A lehetőségekhez képest a legrövidebb időn belül gondoskodni kell a sértett, a tanúk kihallgatásáról és az egyéb bizonyítási eszközök beszerzéséről.

d/ A keletkezett iratok eredeti példányát - vezetői átirattal - közvetlenül a Budapesti Szovjet Katonai Ügyészségnek kell megküldeni (1101 Budapest, Pongrácz u. 1.), a másolati példányt pedig a Budapesti Katonai Ügyészséghez kell felterjesztani, a büntető eljárás felajánlása érdekében.

2. Azokban az esetekben, melyekben a rendelkezésre álló adatokból csupán valószínűsíthető, hogy az elkövető szovjet katona és halaszthatatlan nyomozati cselekmények elvégzése szükséges, ugyancsak értesíteni kell a Budapesti Katonai Ügyészséget. A halaszthatatlan nyomozati cselekményeket ezekben az esetekben is el kell végezni.

3. Amennyiben a nyomozás során beszerzett adatokból alapos a gyanu arra, hogy szovjet katona az elkövető, akkor a Budapesti Katonai Ügyészség útján kell kérni a szovjet katonai igazságügyi szervektől az erre utaló körülmények jogsegély keretében történő kivizsgálását.

A jogsegély iránti előterjesztésben pontosan meg kell határozni azokat a kérdéseket, amelyek tisztázása szükséges. Az előterjesztéshez mellékelni kell a nyomozati iratok eredeti és másolati példányát.

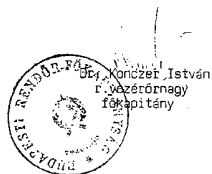
4. Azokban az ügyekben, amelyek gyanúsítottja szovjet katona, illetve amelyekben valószínűsíthető, hogy az ismeretlen elkövető szovjet katona, a nyomozás felügyeletét és minden egyéb ügyészi közreműködést igénylő tevékenységet a közvetlenül illetékes katonai ügyészség látja el.

5. Minden szovjet katonával kapcsolatos bűnügyben a büntetői eljárás szabályait kell alkalmazni.

6. Joghatóság átadására irányuló előterjesztésre csak ismert elkövető esetében kerülhet sor.
7. Szovjet katonával szemben nyomozás megtagadása vagy megszüntetése esetén megrovás kezdeményezhető, a magyar állampolgárokra vonatkozó feltételek mellett. További követelmény azonban, hogy a vagyon elleni bűncselekmény esetében a kár megtérülése bizonyított legyen.

Megrovás alkalmazásához szükséges eljárási cselekményeket az illetékes rendőri szerv végzi. A megrovás foganatosítására a határozatot a Budapesti Katonai Ügyészséghez kell felterjeszteni.
8. Vagyon elleni bűncselekmények esetében a reális kárérték megállapítására elsődlegesen a BAV becsléseit kell tárgyszakértőként igénybe venni.
  - a/ Gépjárműfeltöréssel a gépjárműben okozott kár esetén az Állami Biztosító kárbecslése az irányadó.
  - b/ Üzlet, lakás, garázs, pincefeltöréseknél a javításról szóló számla, vagy a károsult által elvégzett javítás esetén az illetékes tanács VB Miskolci Osztálya igazolja a javítási költséget.
  - c/ Ha a feltört helyiség biztosított, az Állami Biztosító kárbecslése az irányadó.
  - d/ Minden vagyon elleni bűncselekmény esetében tisztázni kell, hogy a sértett vagyontárgy biztosítva van-e és milyen formában.
9. A Budapesti Katonai Ügyészségnek soron kívül távbeszélőn jelenteni kell minden olyan akadályozó körülményt, amely a szovjet alakulatok részéről a nyomozás gyors teljesítését, illetve az elkövető személyének felderítését akadályozza.
10. A szovjet katonai személyek közötti közlekedési eseményeiben továbbra is a BM országos rendőrfőkapitány közbiztonsági és közlekedési helyette-

sének 9/1980. (BK 12.) számú intézkedésének 36. pontja alapján kell eljárni.

11. Ez az intézkedés kiadása napján lép hatályba, egyidejűleg a BRFK vezetőjének 111-0108/1975. számú körlevele hatályát veszti.
12. Az intézkedésből adódó feladatokról az érintett állományt el kell igazítani.

Készült: 58 példányban

Kapják: Fővárosi Főügyész
Budapesti Katonai Ügyészség vezetője,
főkapitány-helyettesek,
főkapitánysági szervek, osztályok vezetői,
kerületi vízrendészeti rendőrkapitányok

BUDAPESTI KATONAI ÜGYÉSZSÉG.

B. 3046/1986.

L. files

J E L E N T É S

Vezérőrnagy Elvtárs jelentem, Zsukov Szergejevics Vaszilij /sz: Szergejevka Rosztov városi megye, 1967. január 14. anyja: Zsukova Jelena Vasziljevna/ szovjet sorkatoná és társa, Kritckij Szergej Vasziljevics /sz: 1967. február 2-án Vityebszk, Belorussz SZSSZK, anyja: Aratamonova Galina Mihajljevna/ szovjet sorkatoná - akik a Tököli szovjet alakulathál teljesítanék katonai szolgálatot - ügyében az eddigi nyomozás adatai alapján a következőket állapítottam meg:

A két sorkatoná 1986. november 24-én feltehetően a délutáni órákban az alakulat elhárító tisztjének szekrényéből egy db Zbrojovka típusú pisztolyt és egy db rakétapisztolyból átalakított pisztolyt szereztek meg oly módon, hogy az iróasztal fiókját - feltehetően - erőszakkal felnyitották és abból a pisztolyok tárolására szolgáló szekrény kulcsát kivették. Az esti órákban a laktanya területén közösen kb egy liter bort fogyasztottak el.

1986. november 25-én 0.15 - 0.30 óra közötti időben az alakulat területét elhagyták és Tököli község irányába indultak. A falu szélén lévő buszmegállónál az utestre kiálltak azaz a szándékkal, hogy stoppolnak. 0.30 óra körüli időben Szigethalom község irányából Tököli község irányába közlekedett Szebasztián Miklós /1955. március 31-én Tökölön született, anyja: Szilágyi Borbála, fogl: úrlektetés, lakik: Liege, Belgium, Leopold Harze 20. sz. utavél az: NK 142230/ magyar állampolgár, aki 1977-ben disszidált, de belga vagy más idegen állampolgársággal nem rendelkezik. Szebasztián Miklós a kérdésem buszmegállótól mintegy 150 m. távolságra lévő szülei házához /Tököli, Fő ut 7./ ment. Amikor a stoppolni szándékozó személyeket meglátta, azokat az utasten kikerülte, majd szülei háza elé a hidra a gépkocsival beállt. Miután a kocsi lezárta, észlelte, hogy a buszmegálló felől két személy futva közeledik feléje és kiabálnak, hogy "pajtás, Budapest". Szebasztián Miklós a kiabálást figyelmen kívül hagyta. Miután a kocsi lezárta, bement a lakáshoz tartozó udvarra és a kikaput belülről bezárta. A kikapu rácsos szerkezetű. Mintegy 3-4 m. távolságra távolodott el a kaputól, amikor a két személy a kapuhoz odakeresett és közülük az alacsonyabbik /Zsukov/ valamit szólított hozzá oroszul. Ő úgy ítélte meg, hogy a két személy ittas és mondta nekik, hogy menjenek haza és ezzel egyidejűleg a kezével intett is feléjük, majd ezt követően azaz a szándékkal, hogy a lakásba beessen, jobbra fordulva elfordult, amikor is oldalával a kapu irányában volt, Zsukov pisztolyt vett elő és egy lövést irányába leadott.

2-479/86

A lövés Szabaszián Miklós kissé behajlított bal alkarját érte, a lágy részen áthatolt és a lövedéket a baloldali belső szobában lévő irattárca fogta fel. Szabaszián a lövés után a földre esett, utána a földről felállt és becsaladt a lakásba.

Mint később kiderült, a lövedék a levéltárca, illetve annak külső és középső borítóján áthatolt és a hátsó borítóban akadott el. A becsapódás erejét nagymértékben csökkentette a levéltárcaiban elhelyezett kemény műanyag lapokból készült négy db hitelkártya.

Az orvosi láttalet szerint Szabaszián Miklós sérülése - szövődésmentes gyógyulás esetén - 8 napon belül gyógyul.

A megtalált lőmagot a sértett a helyszíni szemle alkalmával a szemlebizottság vezetőjének átadta.

A fentiek után a sértett a lakásba bemanekült, ahol beszárgzott, majd felébresztette szüleit, akikkel közölte, hogy szovjet katona rálőtt. A fentiek után a lakás utcára néző ablakán figyelte, hogy mit működtetnek. Ekkor észlelte, hogy szomszédja, Fálházi Ferenc, TDKÓI FŐ ut 9. sz. alatti lakos, az utcára kiment és a két katonával beszélgetett. Fálházi 17 évig a szovjet lakatnyásban dolgozott és jól beszélt oroszul. Fálházi elmondta, hogy ő a lövésre lett figyelmes, ezért ment ki az utcára és amikor oda kilépett, azt látta, hogy a magasabbik katona - Kritckij Szergej - a kocsi ablakát üti. Azra gondolt, hogy a kocsi esetleg fel akarják törni, el akarják vinni, ezért besürgött az utcai ablakon Szabasziánék lakásába, hogy jöjjenek ki, mert baj lesz a kocsival. Ekkor a lakásból Szabaszián Miklós kiszökött, hogy nem megy ki, mert rálőttek. Ezután Zsukov katona cigarettát kért Fálházi-tól, aki mondta, hogy nem tud adni, mivel nem dohányzik, majd egyidejűleg felszólította a két katonát, hogy menjenek vissza alakulatukhoz. Zsukov arra úgy válaszolt, hogy nem tudja, hol van a garnizon.

A fentiekkel követően Kritckij kérdésre vonta át, hogy mi köze neki ahhoz, hogy űk hol járnak, majd kabátja alá elvett egy pisztolyt, azzal az arca előtt hadonászott és arra kényszerítette, hogy a lakásba visszatérjen. Zsukov ekkor odalépett Kritckijhez, elvette tőle a pisztolyt és elvitte. Ezt követően Fálházi a lakásba bement.

A fentiekkel követően Szabasziánék a lakásból meg akartak győződni arról, hogy a két szovjet katona még ottvan-e, ezért az időse Szabaszián a redőnyt felhúrtta, az ifjabbik Szabaszián pedig az ablakot kinyitotta, hogy kinézzenek. Zsukov katona ekkor az ablak előtt felemelkedett és pisztolyát ismét rájuk fogta, mire űk az ablaktól gyorsan elugrottak. A későbbiek során már sem az ablakon kinézni, sem pedig a lakást elhagyni nem merték. Reggel 6.45 óra körüli időben, amikor világozni kezdett, időse Szabasziánék a lakásból kijöttek, felkereste nagyobbik fiát, aki értesítette a rendőröket és az orvost.

A két szovjet sorkatona ezután feltehetően Szigethalom községbe indult, ugyanis 02 és 02.30 óra körüli időben Fazekas István Szigethalom, Mű ut 86. sz. alatti lakos lakása előtt IPA tehergépkocsiját próbálta üzembe helyezni, amikor a két katona ott megjelent. Zsukov ment oda hozzá, cigarettát kért tőle, mivel ő nem dohányzik, így nem tudott neki cigarettát adni. Zsukov ezután megpróbálta az ajtót kinyitni, kétszer-háromszor megfeszítette azt, de mivel Fazekas István belülről fogta, nem sikerült neki az ajtót kinyitni. Ekkor Zsukov farszabéből elővett egy pisztolyt, azzal hadonászott, a tanu mozdulatokból úgy értelmezte, hogy neki a kocsiból ki kellene szállni. Ekkor jött ki a lakásból a tulajdonos, Forrándi Attila, akinek Fazekas kiáltott és odahívta. Forrándi Attila elindult ki az utcára, ekkor Fazekas kiszállt a gépkocsiból és ekkor észlelte, hogy a kocsi hátsó része felől Kritckij jön előre, majd ezzel egyidejűleg látta, hogy Zsukov a keszében tartott pisztolyt eltette.

A fentiek után a két katona taxit követelt, mire ők megmutatták, hogy merre lehet taxit találni. Annyit még láttak, hogy Taksony felől egy vajszínű Saiguli gépkocsi közlekedett, azt megállították. Fazekas hallotta, hogy "policájról" beszélnek, a gépkocsivezető azonban azt figyelmen kívül hagyta, a kocsiba visszaszállt és elhajtott. Fazekas látta, hogy a két katona ezután a Csepeli Autógyár felé indult el.

Fazekas István 03.15 h. körüli időben indult el lakásától gépkocsival Csepel irányába. Amikor a vasúti átjáróhoz ért, ott látott egy világoszöld kockás taxit, melynek szőlt a riasztója. Ekkor ő a gépkocsival a taxi mellé állt, mire a kocsiból kiszállt Kritckij és hadonászott feléje, hogy menjen el onnan. Ő a gépkocsival el is indult és mintegy 50 m. megtétele után megállt, és a visszapillantó tükréből látta, hogy a két személy megy utána a kocsival, melynek még mindig szőlt a riasztója, majd a kocsirol a gyújtást levették és a továbbiakban sem a riasztó nem szőlt, sem pedig a lámpák nem világítottak. A tanu a fentiek után tovább folytatta útját Budapest felé.

A gyanúsítottak vallomása szerint TSKÉLON és Saigethalmon fentebb írt események között a következő történet:

Szigethalom község belterületén megállították a Lukácsi Sándor /anyja: Kiss Piroka sz: Szegeczen 1934. január 6-án Budapest, XXI., Lankás u. 8/a. sz. alatti lakos/ által vezetett JC-98-27 frsz. taxigépkocsit. A gépkocsi vezetőjét arra kérték, hogy vigye őket Budapestre. A gépkocsivezető ezután a két személyel el is indult, de rövid idő múlva megállt és pénzt kért a gyanúsítottaktól. Ezután Zsukov - aki a gépkocsivezető megölte - egyszer hátulról tarkón lötte Lukácsi Sándort, aki feltételezően azonnal meghalt. Ezután a két katona a sértettet a gépkocsiból kivette, majd a hátsó ülésre fektette, a kormányhoz Zsukov állt és a gépkocsival elindultak Taksony irányába. Amikor a rácskevei dumaághoz értek, ott megálltak és a sértettet a kocsiból kiemelték, a hid korlátjához vitték, ahol Zsukov még egyszer háltákon lötte, majd a sértettet a Dumába dobták.

Est követően a sértett kocsi banyagótt rakózából 800.- Ft-ot elvették, magukhoz vették a sértett kocsi banyagótt rakózáját is és vallomásuk szerint Budapestre indultak. Meg kell jegyezni, hogy Fazekas István tanu vallomása szerint amikor a két katonát a taxiban látta, azok TÖK51 felé indultak el.

Somlói Gábor Budapest 1144. Szentmihályi ut 26. magántaxis elmondta, hogy a reggeli órákban Budapest IV. ker. Árpád ut - Titó ut kereszteződésénél egy állampolgár megszólította őt és mondta neki, hogy a JC-98-27 frsz. taxiban idegen nyelven beszélő személyek tartózkodnak, valójában, hogy illetéktelenül tartják birtokukban a gépkocsit. Ő az általa vezetett gépkocsival követte a két katonát által vezetett taxit, majd CB rádióval kereszttől taxis kollégáit értesítette és tőlük segítséget kért.

A szovjet katonák által vezetett gépkocsi időközben a Budapest, XIV. ker. Thököly ut Lomosa u. kereszteződéséhez ért, ahol ekkorra már több magántaxis követte őket. Itt a kereszteződésben a közlekedési lámpa tilos jelzésére a szovjet katonák megálltak, és azt az alkalmat használták ki Somlói Gábor, Szilágyi Péter Budapest, XI. ker. Szabados Sándor ut 45., IX. emelet 96. sz. alatti lakos, Gali Sándor Budapest, XI. ker. Fehérvári ut 215. IV. emelet 41. sz. alatti lakos és Massong Gábor Budapest, XI. ker. Törökugrató u. 8. V. 18. sz. alatti lakos, hogy a két szovjet katonát vértalanul a gépkocsiból kiemelték és tőlük a fegyvert elvették, majd értesítették a XIV. ker. Rendőrkapitányságot, ahonnan a kiérkező rendőröknek őket átadták. A rendőrök a két szovjet katonát a XIV. ker. Rendőrkapitányságra előállították.

1986. november 25-én 21.15 h. és 23.30 h. közötti időben a két gyanúsítottat kihallgattuk, akik az emberölésre vonatkozóan beismerő vallomást tettek. Est követően az éjszakai órákban őket a helyszínre szállítottuk azért, hogy pontosan jelöljék meg az elkövetés helyét, illetve, hogy a holttestet hol dobták a Dumába. Ellentétes nyilatkozatokat tettek, Isukov a taksonyi Dunahíd Taksony felé eső részén az északi oldalon, míg Kritckij a híd Csepel-sziget felőli oldalán annak déli részén jelölte meg azt a helyet, ahol a holttestet a vízbe dobták.

Még az éjszakai órákban intézkedtünk arra, hogy a holttest felkutatására buvárok érkezenek a helyszínre. Miután a buvárok megkezdtek, a Isukov által megjelölt területen a kutatást megkezdtek, azonban az 26-án 07.30 h-ig eredményre nem vezetett. A buvárosztog parancsnokának tájékoztatása szerint a buvárok fáradsága miatt a kutatást szüneteltetni kell, illetve azt csak akkor célszerű folytatni, ha az időközben helyszínre rendelt kutatóhajó is megérkezik. Est azonban a Dumára leereszkedett nagy köd egyelőre késlelteti.

Jelentésem befejeztem 10.02 h.

Budapest, 1986. november 26.

Eredetivel egyezik:
Bp. 1986. november 26.
irodavezető h.

Dr. Koncz Lajos Örgy. sk.
csoportvezető katonai ügyész

BELÜGYMINISZTERIUM
FÜGYELETI OSZTÁLY

T Ü R Ö L V E !
A minisztérium engedélyezte:
Név: Dr. Lukács Sándor
Beosztás: Közlekedési ügyek
Érkezési dátum: 2002-11-18
Alma: 5-48/27-11/1991
Érkezési száma: 38-299/02
Törvény hatálya: P.H.

SZIGORUAN TITKOS!

8-12-144/1986.

J E L E N T É S

Budapest, 1986. november 27-én.

ZSUKOV SZERGEJEVICS VASZILIJ és KRITCKIJ SZERGEJ VASZILJEVICS szovjet katonák /beo.: tőköli alakulat/ 25-én 00.15 órakor alakulatuktól megszöktek. Tőkölön a faluvégénél lévő autóbussz megállóban kb. 00.30 órakor megakartak állítani egy személygépkocsit, amelyet SEBASTIAN MIKLÓS 31 éves, üzletkötő, Belgiumban élő, magyar állampolgár, Leopoldi lakos vezetett. Sebastian azonban nem állt meg, tovább haladt a szovjet katonáktól kb. 150 m-re szüleinek háza előtt leállította a kocsit, abból kiszállva elindult a bejárat felé. A szovjet katonák kiabáltak utána, mikor odaértek Budapestre akarták magukat felvitetni, mivel erre Sebastian nem volt hajlandó Zsukov szovjet katonára egy Zbrojovka márkájú pisztollyal egy esetben rálőtt. A lövedék Sebastian bal alkar lágyrészén áthatolva a jobb oldali belsősebben lévő irattárcán elakadt.

Az orvosi vélemény alapján Sebastian sérülése 8 napon belül.

A szovjet katonák mivel a gépkocsit nem tudták megszerezni tovább mentek, Szigethalom belterületén a hajnali órákban megállították LUKÁCSI SÁNDOR 52 éves, gépkocsivezető, budapesti lakos által vezetett JC-98-27 frsz.-u taxit.

A vezetőt arra kérték, hogy vigye őket Budapestre. Lukácsi a gépkocsival elindult, de utközben megállt és a szovjet katonáktól pénzt kért, ekkor a gépkocsivezető mögött ülő Zsukov szovjet katonáknak hátulról tarkon lötte. A szovjet katonák a gépkocsivezetőt - aki ekkor már feltehetően halott volt - a hátsó ülésre fektették és Taksony irányába a gépkocsival elindultak. Mikor a Dunát elérték felhajtották a taksonyi hidra, itt Lukácsit a hidorkorlátjához vitték, ahol Zsukov megegyezően halántékon lötte, majd a sértettet a Dunába dobták.

A szovjet katonák a gépkocsival Budapestre jöttek 25-én kb. 07.20 órakor a XIV., Thököly ut és Lumumba utca kereszteződésében a forgalomirányító fényjelzőkészülék tilos jelzését kihasználva a magántaxisok, akik a katonákat gépkocsival távolról kísérték a taxigépkocsiból kiemelték a lefegyverezték és a helyszínre érkező URH járőrnek átadták.

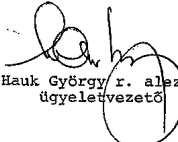
- 2 -

A szovjet katonák kihallgatásuk alkalmával az emberölésre vonatkozóan beismerő vallomást tettek.

Lukácsi holttestét 26-án 15.40 órakor Taksony külterületén a taksonyi híd pillérétől 15 méterre a Dunából a buvárok kiemelték.

A vizsgálatot a Budapesti
Katonai Ügyézség folytatja.

/: A jelentés tájékoztató jellegű, tekintettel arra,
hogy a BM Főügyeleti Osztály a vizsgálatot folytató
szervtől írásos jelentést nem kapott. :/

Hauk György r. alezredes
ügyeletvezető

BELÜGYMINISZTERIUM
FŐÜGYELETI OSZTÁLY

8-12-330/1986.

TÖRÖLVE!
A közlés megadása:
Név: Dr. Tóth István r. alezredes
Cím: 1052 Budapest, Kőszegi út 12. sz. 1. em.
Telefon: 5-1862-1122, Tűz- és élelmezési főosztály
2002-11-18
Egyéb: 5-1862-1122, Tűz- és élelmezési főosztály
Küldési szám: (35-24862-1)
Törvényhatóság: P.H.
Állás: alezredes

SZIGORUAN TITKOS!

F E L J E G Y Z É S

1986. november 26-án.

Tökölön / Pest megye / az utcán 25-én virradóra KRECKIJ SZERGEJ VASZILJEVICS és ZSUKOV SZERGEJ VASZILJEVICS szovjet katonák / beo: tököli alakulat :/ önkényesen elvitték a FŐTAXI Vállalat felügyelet nélkül nyitott állapotban várakozó személygépkocsiját és azzal Budapestre jöttek.

A rendőrfőkapitány 25-én 07.20 órakor a XIV., Thököly ut és Lumumba u. kereszteződésénél igazoltatta őket és elfogta.

A Budapesti Katonai Ügyészség a vizsgálat során megállapította, hogy a szovjet katonák 25-én kb. 00.30 órakor Tökölön egy pisztollyal rálőttek SZEBASZTIN MIKLÓS 31 éves, belga állampolgárra / egyéb adata nem ismertek /, aki 25-én 07 órakor a Tököli körzeti orvosnál ellátásra jelentkezett.

Az orvosi vélemény szerint / mivel a hitelkártyái a lövés erejét lecsökkentették / könnyű sérülést szenvedett.

A további vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a szovjet katonák Tökölön a hajnali órákban megállították a FŐTAXI Vállalat JC 98-27 frsz. személygépkocsiját, amelyet / a FŐTAXI diszpécser tájékoztatása alapján / LUKÁCSI SÁNDOR kb. 40 éves, gkv., X., Szárnyas u. 20/b II. 1. sz. alatti lakos vezetett, majd feltehetően pisztollyal lelőtték és a taksonyi Duna-hídnál a folyóba dobták.

A helyszíni szemlét a Budapesti Katonai Ügyészség folytatja.

/ A jelentés elsőoldales /.

István Tóth
/: Tóth István r. alezredes :/
ügyeletvezető.

2-614/1/1988.

KÁRPÁTI FERENC vezérezredes elvtársnak
honvédelmi miniszter

B u d a p e s t

Kedves Kárpáti Elvtárs!

Az 1988. november 19-én Jakabszállásnál történt közlekedési balesettel összefüggésben az MSZMP Bács-Kiskun Megyei Bizottsága titkára feljegyzésének, valamint a kecskeméti rendőrkapitányság vezetője jelentésének másolatát mellékelten megküldöm.

Burlakov vezérezredes állításával ellentétben a Fejér Megyei Rendőr-Főkapitányság vezetőjének jelentése szerint a taxisok menete a székesfehérvári szovjet laktanya előtt nem állt meg. A gépkocsivezetők egyébként, mint ismeretes a temetés napján részvétük jeléül és a brutális emberölés ellen tiltakozva Budapesten és más városokban is dudáltak. Nem felel meg a valóságnak az sem, miszerint a rendőrség a tettest elfogta, kilétét azonban azért nem hozza nyilvánosságra, hogy a lakosság körében egy szovjet állampolgárságu elkövető iránti gyanút erősítve szovjet ellenes érzelmeket keltsen. A székesfehérvári taxis gyilkosság tettesét eddig sajnós még nem sikerült felderíteni.

A történetekről és álláspontunkról Koszov vezérőrnagyot, a szovjet állambiztonsági képviselőt vezetőjét értesítettük kérve, hogy az ügyről tájékoztassa a Szovjetunió Budapesti Nagykövetét, továbbá a KGB központját.

Budapest, 1988. december 2.

Elvtársi üdvözléssel:

Dr. Horváth István

Melléklet: 5 lap

F E L J E G Y Z É S

az 1988 november 19-én Jakabszállásnál történt közlekedési balesetről

Az 54. számú úton Jakabszállás határában 09.05-kor Majkov Jurij Filaterovics szovjet katoná által vezetett teherautó összeütközött a Szénási László soltvadkerti lakos vezetete utánfutós személygépkocsival és ennek következtében három magyar állampolgár a helyszínen meghalt.

A helyszíni szemlén a kecskenéti rendőrkapitányság közbiztonsági és közlekedési osztályának szemlebizottsága, a közlekedési ügyész, az igazságügyi műszaki szakértő, hatósági tanúk, valamint a szovjet parancsnokság képviselői vettek részt.

Az elsődleges megállapítás szerint a balesetet a szovjet katonai tehergépkocsi műszaki hibája okozta, nevezetesen : a bal első kerék az aggyal együtt leszakadt.

A jelentős forgalomtorlódást előidéző súlyos balesetről a BM Sajtóosztálya közleményt jelentetett meg. Hiba volt, hogy ezt a Honvédelmi Minisztériummal előzetesen nem egyeztetették.

A sajtóközleményt a szovjet DHDSZS parancsnoka, Burlakov vezérezredes a Szovjetunió és a szovjet hadsereggel szembeni olyan barátságtalan lépésnek nyilvánította, mely a magyar közvélemény manipulálását célozta. Dr Mórocz Lajos honvédelmi minisztériumi államtitkár november 24-én a DHDSZS vezető képviselőivel tárgyalt. Tájékoztatása szerint Burlakov elvtárs ez eljárás eddigi megállapításait nem fogadta el, azokat hamisnak, nem a tényekben alapulónak minősítette. Ismereteink szerint Moszkvába, a vezérkari főnökség részére továbbított jelentésében a megtörtént balesetet politikai síkra terelve a magyar Belügyminisztériumot és szerveit szovjet ellenes magatartással illette.

Burlakov vezérezredes véleménye szerint a székesfehérvári taxisofőr meggyilkolását is szovjet ellenes manipulációra igyekeznek felhasználni a magyar szervek, mert - állítása szerint - a sértett temetésére haladó taxik a szovjet laktanya előtt megállva hangosan dudáltak. Tudomása szerint a magyar rendőrség a tettest elfogta, kilétét azonban azért nem hozza nyilvánosságra hogy a lakosság körében egy szovjet elkövető iránti gyanút erősítve szovjet ellenes érzelmeket keltsen. (A megyei rendőrfőkapitány jelentése szerint a taxisok nem a laktanya előtt nem állt meg, a gépkocsivezetők egyébként résztvétük jeléül és a brutális emberölés ellen tiltakozva Budapesten is kürtöltek a temetés napján, ennek szovjet ellenes éle nem volt. A székesfehérvári taxis gyilkosság tettesét a rendőrség ezideig sajnos nem tudta felderíteni.)

Kárpáti Ferenc vezérezredes, honvédelmi miniszter tájékoztatása szerint Bur-lakov elvtárs Moszkvába küldött jelentésének lényegi következtetése az, hogy a magyar hatóságok a jakabszállási balesetért is azért kívánják a szovjet félre hárítani a felelősséget, hogy a lakosságban ezzel szovjet ellenes hangulatot keltenek.

Eddigi megállapításaink szerint a szovjet DHOSCS illetékesei a folyamatban lévő vizsgálat eredményétől függetlenül a felelősséget a jakabszállási baleset következtében elhunyt magyar személygépkocsi vezetőjére igyekeznek hárítani.

Ennek érdekében a szovjet fél képviselői már a helyszínen is az intézkedő rendőrök befolyásolására hivatott megjegyzéseket, felvetéseket tettek. A tehergépkocsit vezető szovjet katona részletesebb helyszíni meghallgatását egy szovjet tiszt megtiltotta. (A katonát közvetlenül a baleset után a kocsi parancsnoka, majd a szemle során a nyilatkozat adását megtiltó tiszt bántalmazta.)

- A DHOSCS több képviselője számos alkalommal felkereste az eljáró rendőri szervet, ahol az együttműködési kötelezettségnek megfelelően valamennyi adatot és okmányt a rendelkezésükre bocsájtottak - leszögezve azt, hogy a felelősség eldöntéséhez meg kell várni a vizsgálat lefolytatását, különösen a többirányú szakértői munkálatok befejezését. Laptév alezredes a kecskenéti hadosztály parancsnokának technikai helyettese különböző beosztású tisztekkel mintegy tíz alkalommal kereste fel a rendőrkapitányságot. Arról igyekeztek meggyőzni az eljárókat, hogy a balesetet nem az elsődleges adatok alapján megállapított körülmények okozták. Többek között az volt a kérésük kapjanak egy fiktív nyilatkozatot, melyszerint a balesetért nem terheli őket felelősség. Ezt azért kérték, hogy a náluk levő bizottságnak bemutassák, majd később ezt a nyilatkozatot visszaszámazzatják.

- November 21-én a kecskenéti hadosztályparancsnok politikai helyettese Pjotr Pavlovics Szkotnyikov tolmácsa kíséretében felkereste az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának titkárát. A megyei pártbizottság titkárának befolyásoldási lehetőségére célozva egyebek között közölte azt az óhaját, miszerint a jakabszállási baleset vizsgálata úgy záruljon le, hogy a rendőrség adjon igazolást a balesetben részes szovjet katonai tehergépkocsi vétlenségéről. Ezt a helyi szakértő véleményére alapozta és valószínűsítette ennek alátámasztását a Moszkvából érkező szakértők részéről is. Hozzáfűzte, hogy a vizsgálat lezárása után természetesen nem zárkóznak el a jóvátételtől.

Mihez az körülmények arra utalnak, hogy a szovjet DHOSCS parancsnokának a jelentése a szovjet hadsereg vezérkarát nem a valóságnak megfelelően tájékoztatta.

A rendőrség a balesettel összefüggő eljárását törvényes keretek között tovább folytatja.

Bács-Kiskun megyei Rendőr-főkapitányság
K e c s k e m é t

Szigorúan titkos!
(selejtezésig)

TÖRÖLVE

Szám: 19/285/1988.

2003. február 13.

Gergely Péter r. dt.
megyei főkapitány

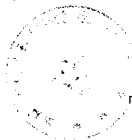
Földesi Jenő r. altábornagy elvtárs
belügyminisztériumi államtitkár

217/1-2002.TÜK
(33-83/1/2003.) al.
alagján

B u d a p e s t

Államtitkár Elvtárs utasítására mellékelten felterjesztem az 1988. november 19-én Jakabszállás határában történt balesettel kapcsolatban készült fekete-fehér és színes felvételeket, valamint az ügyben keletkezett iratok egy-egy példányát.

Kecskemét, 1988. december 1.

Dr. Fehér Géza
r. vezérőrnagy
megyei főkapitány

RENDŐRKAPITÁNYSÁG - K E C S K E M É T

Szám: 19/258-1988.

Tárgy: Jelentés közlekedési
baleset ügyében

**Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság
Vezetőjének!**

H e l y b e n

Az 1988. november 19-én 09.05 órakor Jakabszállás határában vezető 54. sz. úton a 12 + 075 m-nél történt közúti közlekedési balesettel kapcsolatban az alábbiakat jelentem.

A helyszínen elsődlegesen az volt megállapítható, hogy a Majkov Juriј Filaterovics szovjet sorkatona által vezetett Ural típusú tehergépkocsi baloldali első kereke levált. Ennek következtében átment a menetirány szerinti baloldalra és összeütközött a vele szemben szabályosan közlekedő Szénási László soltvadkerti lakos által vezetett, utánfutót vonató személygépkocsival. A baleset következtében a személygépkocsi vezetője és a két utasa a helyszínen életét veszítette.

Az elsődleges eljárást a BM ORFK Közbiztonsági és Közlekedési Helyettesének 9/1980. (Bk.12.) sz. intézkedése alapján kezdtük el, egyúttmőküldve a helyszínre később érkező szovjet fél képviselőivel.

A szemlebizottság vezetője Nagy Imre r. főhadnagy, a közlekedési alosztály vezetőjének helyettese volt. A szemlebizottságban részt vett dr. Ábrahám István közlekedési ügyész, Szabó János r. tzs., Muha István r. őrm., valamint Köhler Károly, a Bács-Kiskun Megyei Bíróság mellett működő igazságügyi műszaki szakértő.

A szovjet fél részéről jelen volt Szatyelnikov vezérőrnagy, Sztukanov alezredes katonai ügyész, Laptev alezredes, a kecskeméi szovjet hadosztály parancsnokának technikai helyettese, valamint közlekedési rendészetük részéről Zsulikov és Kukla főzászlósok, és Tril Imre tolmács.

Az előírás szerinti működésünket már a helyszínen akadályozták azzal, hogy egy számunkra ismeretlen szovjet alezredes az Ural tehergépkocsi vezetőjét és a tolmácsot is megakadályozta abban, hogy nyilatkozzanak a baleset részletes körülményeire. A gépkocsi vezetőjét, a tolmácsot is többször bokán rúgta, így a nyilatkozatuk csak pár mondat volt. Ezt megelőzően a tanúk elmondása szerint a gépkocsi vezetőjét a kocsi parancsnoka bántalmazta közvetlenül a baleset után.

A szovjet fél képviselői a helyszínelés befejezésekor a felelősség kérdésében nem nyilatkoztak, így a vélemény eltérések már a helyszínen nyitottak maradtak. A helyszínelést követő szakértői szemle alkalmával vitatták a magyar tanúk szavahihetőségét, és megkérdezték, hogy politikailag megbízhatók-e.

A balesetet követő napokban (kb. 10-12 alkalommal) megjelent a kecskeméti hadosztály parancsnokának technikai helyettese, Laptev alezredes - különböző beosztású tisztekkel - a közlekedési alosztályon, és arról akartak bennünket meggyőzni, hogy a balesetet nem az általunk leírt körülmények okozták.

Időközben visszaadták azt a tehergépkocsihoz tartozó töcsavart is, amelyet elmondásuk szerint a helyszínen találtak meg. Többek között az volt a kérésük, hogy adjunk egy fiktív nyilatkozatot, amely szerint a balesetért nem terheli őket felelősség. Ezt azért kérték, hogy a náluk levő bizottságnak bemutassák, majd később ezt a nyilatkozatot visszaadják.

A különböző beszélgetések során közöltük a szovjet elvtársakkal, hogy az összes körülményekre való tekintettel egy mindenre kiterjedő szakértői vizsgálatot folytatunk le.

A szakértői vizsgálatokban részt vesznek nyom-, fizikus-, műszaki- és anyagvizsgáló szakértők. Ezek a vizsgálatok jelenleg is folyamatban vannak. A közös szakvélemény még nem áll rendelkezésre.

1988. november 28-án Sztukonog alezredes írásban kérte, hogy a folyamatban levő ügy iratainak egy példányát bocsássuk rendelkezésükre, arra hivatkozva, hogy a balesettel kapcsolatban ők illetékesek eljárni. Kérésüket teljesítjük, de jelezni fogjuk, hogy az eljárást nekünk kell befejezni. Az ügy lezárása előtt tanulmányozhatják a keletkezett összes iratot, és ismételten kérjük nyilatkozatukat a felelősség kérdésében.

A szovjet fél részéről számos alkalommal többen tanulmányozták a baleset vizsgálata során eddig keletkezett iratokat, a helyszíni szemle anyagát, helyszínrajzot, fényképeket, stb. Ezirányú kérésüknek mindig készséggel tettünk eleget. Határozott törekvésünk ellenére sem tudtuk elérni, hogy a felelősség eldöntésével várják meg a vizsgálat, így különösen a szakértői munka befejezését. Kezdetben azt hangoztatták, hogy a balesetet a magyar fél okozta azzal, hogy áttért a menetirány szerinti baloldalra, újabban - ez a benyomásunk - az a törekvésük, hogy legyen vétkes a szovjet katona. Előttünk ismeretlen okból akarják minden áron azt elérni, hogy

ne a tehergépkocsi műszaki hibája legyen a baleset közvetlen oka. Vélemény egyeztetéseink sorozatában megjelent közlekedési alosztályunkon egy szovjet ezredes elvtárs is, aki kijelentette, hogy az egész Szovjetúnióban ő a főnöke ennek a gépjármű technikának, kerékleszakadás még soha nem fordult elő, így ki van zárva, hogy ilyen hiba okozhatta volna a balesetet.

Jelentem, hogy a vizsgálat eddigi megállapításai: a helyszíni szemle, az előzetes műszaki szakértői vélemény, a gépkocsit vezető szovjet katona - félbaszakított - helyszíni nyilatkozata, valamint a magyar tanúk vallomása alapján minden kétséget kizáróan az állapítható meg, hogy a balesetet a szovjet gépkocsi okozta. Az kizárható, hogy a balesetben részes magyar gépkocsivezető áttért volna a menetirány szerinti baloldalra, mert az ütközés a szovjet gépkocsi haladási irányához képest baloldalon, egészen az út szélén következett be.

Jelentem továbbá, hogy Legfőbb Ügyész Elvtárs utasítására a baleset ügyében a Szegedi Katonai Ügyészség néhány nappal ezelőtt nyomozást rendelt el, az iratokat magához kérte, kihallgatásokat is végzett, de felismerték, hogy a döntés a hatályos rendelkezésekkel ellentétben áll, ezért az iratokat visszaadták, és a vizsgálatot a rendőrség folytatja tovább.

K e c s k e m é t, 1988. december 1.

Dr. Bitó István
r. ezredes
kapitányságvezető

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
BÁCS-KISKUN MEGYEI BIZOTTSÁGA
KECSKEMÉT

F E L J E G Y Z É S
Földesi Jenő elvtársnak

A kérdéses baleset utáni második napon felkeresett a Kecskeméten állomásozó szovjet hadosztály parancsnokának politikai helyettese, Pjotr Pavlovics Szkotnyikov, tolmácsa kíséretében.

Együttműködésünk és kapcsolataink apróbb ügyei mellett szóba hozta a baleset és annak vizsgálatával kapcsolatos véleményét. Közölte, hogy ez úgy záruljon le, hogy a rendőrség adjon egy papírt arról, hogy a balesetben a szovjet gépkocsi vétlen. Ezt ő az itteni "szakértők" véleményére alapozta és valószínűsítette azt is, hogy meggyőződése az, hogy ezt a Moszkvából érkező szakértők is alátámasztják majd. Elmondta azt is, hogy a nálunk szokásos vizsgálat lezárása után természetesen nem zárkóznak el a jóvátételtől.

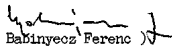
Mire erre a beszélgetésre sor került, addigra a rendőrség kérését elutasította.

Őn közöltem vele, hogy beavatkozásra nincs lehetőségem és nem is vállalkoznék erre, mert egy ilyen ügy megítélése alapos, sokirányú szakértelmet igénylő vizsgálat alapján történhet. Biztosítottam arról, hogy ez semmiképp nem a politikai kapcsolatokat érintő ügy a mi szemünkben.

Mindent egy nem teljesen megbízható tudású tolmács után mondta és mondom el.

Kecskemét, 1988. december 1.

Üdvözet és jó egészséget kíván:

(Dr. Babinyecz Ferenc)
megyei titkár

*Felügy. Osztályhoz
felküldésére*

*30. doboz
(102.)*

**BELÜGYMINISZTERIUM
Felügyeleti Osztály**

Szám: 7-128/1988.

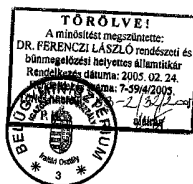
11/390A

SZIGORUAN TITKOS!

Hiv.sz.: 2-158/1988.

FÜLDESI JENŐ r. altábornagy Elvtárs,
belügyminisztériumi államtitkár

H e l y b e n

Államtitkár Elvtárs!

Jelentem, az MN területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományába tartozó személyek és családtagjaik ügyében követendő eljárásról szóló LÜ-BM együttes utasítás és a kapcsolódó előterjesztés tervezetét tanulmányoztuk.

Az előterjesztett utasítás tervezet úgy szerkezetében, mint tartalmában igazodik a kialakult követelményekhez. Az eljárások rendjére és az általános szabályok kiegészítő rendelkezésének végrehajtására hozott utasítások átgondoltak, az egyszerűsítés, a rugalmasabb megoldások felé mutatnak. Figyelembe veszi a szovjet hatóságok eljárásba vonhatóságát, az együttműködés hatékonyabbá tételét.

A tervezetben meghatározzák a hatásköröket, a feladatokat, a felelősséget, amelyek a korábbiakban előfordult hatásköri viták megszűnését eredményezik.

Fontosnak tartjuk, hogy a szovjet haderők katonai ügyésze az illetékes parancsnokoknál szorgalmazza az esetenkénti és helyenkénti nyomonkövetését a szovjet állomáshelyen a közös

2-158/88

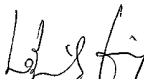
- 2 -

eljárás keretein belül. Ez egyben megteremthetné az állomás-
helyen belüli rezsím intézkedések megszigorítását is.

A tervezett utasítással egyetértünk, egyéb észrevételt nem te-
szünk.

B u d a p e s t , 1988. március 10.

Dr. Bózsik János
rendőr vezérőrnagy
osztályvezető

Készült: 2 példányban
1 pld. Felterjesztve
1 pld. Irattár
Melléklet: 16+4 lap

BM ADATFELDOLGOZÓ ÉS TAJÉKOZTATÁSI
CSOPORTFŐNÖK

SZIGORUAN TITKOS!

Szám: 65-1188.

T U R Ö L V E I	
A minőségügyi megrendelés:	
Név: Dr. Tóth Katalin	
Beosztás: BM közp. ellátó kft.	
Feladás dátuma: 2003. SZEPTEMBER 2-án	
Előírt határidő: 2003. SZEPTEMBER 2-án	
Beadási dátuma: 2003. SZEPTEMBER 2-án	
Beadási hely: Budapest	

65-1188/2003.

FÜLDESI JENŐ r. altábornagy elvtársnak
belügyminisztériumi államtitkár

H e l y b e n

Allamtitkár Elvtárs!

Jelentem, tanulmányoztuk az MN területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományába tartozó személyek és családtagjaik ügyében követendő eljárásról szóló LÜ-BM együttes utasítás és a kapcsolódó előterjesztés tervezetét, amellyel kapcsolatosan észrevételeim az alábbiak:

- A tervezetet jelenlegi készültségi szintjén koordinációra alkalmasnak tartom, bár egyes szabályai további tartalmi, formai és strukturális jellegű pontosítást, világosabb és szakszerűbb megfogalmazást igényelnek.
- A tervezet első része az általános szabályokat tartalmazza. Ide javasolom felvenni, hogy a magyar joghatóság gyakorlására csak kivételesen kerül sor, erről a szovjet katonák és családtagjaik esetében a szovjet fél javára általában lemondunk. Itt /és nem az értelmező rendelkezéseknél/ célszerű rendelkezni arról, hogy mely személyek és milyen cselekmények tartoznak a szovjet és a magyar joghatóság alá, továbbá mikor, és kik gyakorolják a magyar joghatóságot, és ki dönt erről. Rendelkezni kell arról is, hogy a szovjet joghatóság hatáskörébe tartozó ügyekben mikor, hogyan, milyen terjedelemben vesz részt magyar joghatóság.

2-1181/22

- A tervezet második része a katonai ügyészségi és a rendőrségi eljárás szabályait, harmadik része a katonai ügyészi eljárás szabályait tartalmazza. Az egyes szabályok több helyen átfedik egymást, az egyes feladatok átterjednek egymás területére. Ezáltal nem sikerült közérthetően, egyértelműen és teljes pontossággal megfogalmazni az előterjesztésben említett azt a megoldást, hogy a rendőrség hatásköre csak addig terjedhet, amíg megállapítja, hogy a bűncselekmény elkövetésével ismert, vagy ismeretlen szovjet katona alaposan gyanúsítható. Ezt követően az eljárás kizárólagos hatáskörrel a katonai ügyészi szervek hatáskörébe tartozik. Ezt a lényeges körülményt, a 2., a 3. és a 13. pont ellentmondásos módon tartalmazza.
- A fentiekre is tekintettel javaslom önálló részben, egyértelműen és pontosan megfogalmazni a rendőrség hatáskörét, illetékességét, feladatait, valamint az illetékes szovjet parancsnokkal és katonai ügyésszel, továbbá a magyar ügyésszel kapcsolatos együttműködés rendjét. Egy másik fejezetben, az előzőekhez hasonló módon javaslom meghatározni a katonai ügyészi eljárásnak a belső szabályait és a büntető ügyekben érintett más szervekkel történő együttműködésüket.

B u d a p e s t, 1988. március "11".

Vagyóczky Béla
1. ezredes

KATONAI FŐÜGYÉSZSÉG
BM ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

ELŐTERJESZTÉS

a Magyar Népköztársaság legfőbb ügyészének és belügyminiszterének a Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok állományába tartozó személyek és családtagjaik ügyében követendő eljárásról szóló együttes utasítás tervezetéhez

A Magyar Népköztársaság területén ideiglenesen tartózkodó szovjet csapatok jogi helyzetéről az 1957. évi 54. tvr.-tel kihirdetett államközi egyezmény és az ehhez kapcsolódó, az 1958. évi 22. számú tvr.-tel kihirdetett jogsegélyegyezmény rendelkezik.

E magasszintű jogszabályoknak a szovjet csapatokhoz tartozó szovjet állampolgár személyekkel szembeni büntetőeljárásokban való érvényre jutását jelenleg a 18/1958. Legf.Ü.-BM számú közös utasítás biztosítja.

Az utasításban foglaltakat a gyakorlat főként a katonai büntetőeljárást illetően túlhaladta. Új intézkedési formák vannak kialakulóban vagy alakultak ki. Új rendelkezést tartalmaz például a 17/1978. BM számú parancs, a bűnelkövetők hatékonyabb üldözéséről /forró nyomon üldözés/, amelynek alkalmazása a jelenlegi szabályozás mellett nehézségekbe ütközik.

A 7/1987. Legf.Ü. számú utasítás és a 40/1987. BM számú utasítás mind a katonai ügyészi, mind pedig a rendőri bűnügyi nyomozás szabályozását megújította.

2-1853/88
10-360/10

A leirtakon túl a 18/1958. Legf.Ú.-BM számú utasítás helyett új jogszabály kialakítását indokolja néhány más körülmény is, mint a szovjet katonai állomáshelyen történő nyomozás feltételeinek előírása, annak meghatározása, hogy a szovjet hatóságok milyen módon vonhatók be az eljárásba, s hogy a bürokratikus vagy a nyomozást lassító más tényezők hogyan kerülhetők el.

A leendő utasítás célja mindezek szabályozásán keresztül annak elérése, hogy a szovjet csapatok állományába tartozó személyek vagy családtagjaik ellen folytatott eljárásokban gyors, alapos és a joghatósági kérdéseket egyértelműen eldöntő bizonyítási anyagot lehessen összeállítani és átadni a szovjet ügyészségnek.

A tervezet hasonlóan a hatályos utasításhoz, a katonai ügyészség, a polgári ügyészség és a rendőrség feladatait, tehát a teljes magyar hatáskört együttesen szabályozza, mert az egységesség és áttekinthetőség követelményére figyelemmel nem a rendelkezés módosítása, hanem hatályon kívül helyezése és a tárgykör újbóli szabályozása indokoltabb.

A tervezet szélesíteni kívánja a szovjet féllel való együttműködés lehetőségét és folytatni azt a gyakorlatot, amely szerint a magyar joghatóságról minden szovjet katona vagy családtagja elleni ügyben lemondunk. Nem zárja ki azonban a magyar joghatóság gyakorlását sem, mert az egyezmények ezt általában a magyar fél részére lehetővé teszik.

A hatályos utasítás a büntetőeljárás során a szovjet állomáshelyen indokolt eljárási cselekmények végrehajtásának feltételeiről, azokba a szovjet hatóságok bevonásáról nem rendelkezik. A magyar nyomozó hatóságok szabályozás hiá-

nyában sok esetben nem keresik az együttműködést a szovjet féllel, s ezért az eljárás a bizonyítási eszközök elégtelensége miatt eredménytelen marad. A hiányos bizonyítékokkal átadott ügyek gyakran vita tárgyát képezik. A tervezet a kérdést egyértelműen rendezí, amikor szabályozza a szovjet állomáshelyen fellelhető bizonyítási eszközök felkutatásának és rögzítésének lehetőségeit, illetőleg a szovjet hatóságokkal való kapcsolatfelvétel módjait.

Az, hogy az illetékes parancsnokok esetenként és helyenként lehetőséget adnak a nyomozás folytatására a szovjet állomáshelyen belül, már ma is gyakorlat, de nem mondható általánosnak. A szovjet haderők katonai ügyésze az illetékes parancsnokoknál szorgalmazta az ilyen eljárási formát s egyetért a közös eljárás indokoltságával is.

A tervezet, szemben a hatályos utasítással, szabályozza a rendőrség feladatait is a tárggyal kapcsolatos eljárásokban. Abból indul ki, hogy a magyar katonai ügyész hatáskörének megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha a rendőrségi nyomozás eredményeként a szovjet katona személye ismertté vált vagy ha a bűncselekmény elkövetésével ismeretlen szovjet katon a alaposan gyanúsítható.

A leendő utasítás az általános szabályokat követően részletesen tárgyalja a katonai ügyészségi és a rendőrségi eljárás szabályait. A hatályos utasítás a rendőrségi nyomozás feladatairól nem rendelkezik. E hiány pótlásával, a rendőrségi feladatok egyértelmű meghatározásával elkerülhetők a korábbiakban előfordult hatásköri viták, amelyek nem egy esetben a felderítés eredménytelenségéhez vezettek.

Külön foglalkozik a tervezet a katonai ügyészi eljárás szabályaival, s így pontosan elhatárolja a két hatóság feladatait.

Rendelkezik a tervezet a nem katonai ügyészi eljárásról is, olyan személyekre vonatkoztatva előírásait, akik a szovjet csapatok állományába tartoznak ugyan, de nem katonák.

Részletesen szabályozza a tervezet az eljárás módját arra az esetre, amikor a büntetendő cselekmény következtében kár keletkezik, s a sértett polgári jogi igényét kívánja érvényesíteni.

Végül az értelmező rendelkezések körében meghatározza a tervezet, hogy ki tartozik a szovjet joghatóság alá és hogy milyen cselekmény minősül a szolgálati kötelezettség közben elkövetettnek.

A tervezett utasítás összességében alkalmasnak látszik arra, hogy emelje a magyar rendőri és ügyészi szervek eljárásának hatékonyságát és a megváltozott követelmények között is biztosítsa a nyomozások törvényességét, eredményességét és kelendő alapot nyújtson a sikeres együttműködéshez.

Budapest, 1988. február " "

Dr. Kámán József vezérőrnagy
Legfőbb Ügyész helyettes
Katonai Főügyész

Ladvánszky Károly altábornagy
Belügyminiszter-helyettes
Országos Rendőr-főkapitányság
Vezetője